

Акциони план за унапређење положаја старијих на
територији града Сомбора

-Сомбор град достојанственог старења-

2024 - 2025

Сомбор, децембар 2024

САДРЖАЈ

УВОД	3
ЧЛАНОВИ САВЕТА ЗА СТАРИЈЕ.....	4
РЕФЕРЕНТНИ СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ.....	4
ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	11
СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА.....	15
ДОСТОЈАНСТВЕНО СТАРЕЊЕ.....	16
РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА.....	17
SWOT АНАЛИЗА.....	19
ПРУЖАОЦИ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СОМБОРА.....	22
УСЛУГЕ ЗА СТАРИЈЕ ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ ГРАДА СОМБОРА.....	31
ЦИЉ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНООГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ.....	32
ПЛАН АКТИВНОСТИ / МЕРЕ 2025.....	34
СОМБОРСКА МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКА СОЛИДАТНОСТ – ЛИСТА АКТИВНОСТИ.....	36
ПЛАН КОМУНИКАЦИЈЕ.....	55
ПРАЂЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПЛАНА.....	57
ЗАКЉУЧАК.....	62

УВОД

Акциони план за унапређење положаја старијих на територији града Сомбора / (Акциони план за унапређење добробити и достојанства старијих на територији града Сомбора (у даљем тексту АПС) јесте документ којим се одређују приоритети, циљеви и активности у области унапређења положаја старијих у 2024. и 2025. године. Акциони план за унапређење положаја старијих настао на основу прикупљених информација у фокус групама и анализе положаја старијих, на основу става формиране групе представника релевантних институција и организација, као и појединаца у оквиру пројекта AGE+. Основна сврха АПС-е за старије као стратешког документа јесте да постави и дефинише правце деловања Града Сомбора и релевантних носилаца активности у области унапређења положаја старијих особа, дефинише очекиване резултате, индикаторе и механизме за евалуацију реализованих активности током двогодишњег периода, којима ћемо унапредити анализу квалитета живота на подручју Града Сомбора по протеклу две године. АПС даје смернице за сарадњу Града Сомбора са заинтересованим странама и релевантним актерима за уређење окружења које подстиче достојанствено старење, здравији живот старијих и социјалну инклузију.

Град Сомбор показује спремност да ради на стварању окружења прилагођеног исказаним и препознатим потребама старијих. Одлуком о учествовању у пројекту AGE +¹, 2023. године, Град Сомбор се определио и за израду Акционог плана у циљу побољшања положаја старијих особа на својој територији, и усмеравање заједнице ка задовољавању критеријума Светске здравствене организације за заједнице прилагођене особама старије животне доби.

¹ AGE+ пројекат финансира се средствима Austrian Development Cooperation и организације Volkshilfe Solidaritat, а у граду Сомбору проводи га Tara International Consulting из Новог Сада

САВЕТ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ У ЛОКАЛНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ ГРАДА
СОМБОРА

(у даљем тексту: Савет)

Председница: Славица Грба, одборница Скупштине града Сомбора –

Заменик председника: Сава Дојић, члан Градског Већа града Сомбора за област финансија и привреде;

- Чланове :
1. Ирена Живановић, представница Градског удружења пензионера;
 2. Миодраг Тепавац, представник Центра за социјални рад Сомбор;
 3. Дејана Дедић, представница Центра за пружање услуга социјалне заштите града Сомбора;
 4. Зоран Дрча, директор Геронтолошки центар;
 5. Др Љиљана Глуховић Стојанов, представница корисника Геронтолошког центра;
 6. Невен Ристић, координатор КЗМ и Омладинског центра града Сомбора.“

РЕФЕРЕНТНИ СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ

Акциони план за унапређење положаја старијих у локалној заједници реферише се првенствено на СТРАТЕГИЈУ АКТИВНОГ И ЗДРАВОГ СТАРЕЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД ОД 2024. ДО 2030. ГОДИНЕ ("Службени гласник РС", број 84 од 5. октобра 2023.), а која се у дефинисању националних циљева и мера ослонила на следеће документе (наводимо интегрални текст из Стратегије активног и здравог старења у Републици Србији како би нагласили важност наведених докумената):

1. Стратешки оквир Републике Србије

- Стратегију деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026 („Службени гласник РС”, број 12/22), која је кључни документ у остваривању породичног смештаја као алтернативе групном и нефункционалном збрињавању старијих; - Стратегију јавног здравља у Републици Србији за период 2018-2026 („Службени гласник РС”, број 61/18), која наводи да су изазови јавног здравља у Републици Србији бројни и повезују се са последицама економске кризе, миграцијама становништва и растућим неједнакостима, као и да су водеће болести и повреде повезане са социјалним и економским одредницама здравља, односно несразмерно присутне код сиромашног и рањивог становништва, што доприноси неједнакостима у здрављу.

- Стратегију унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године („Службени гласник РС”, број 44/20), којом се изједначују могућности особа са инвалидитетом у уживању свих грађанских, политичких, економских, социјалних и културних права, уз пуно поштовање њиховог достојанства и индивидуалне аутономије,

обезбеђивања независности, слободе избора и пуне и ефективне партиципације у свим областима друштвеног живота, укључујући и живот у заједници;

- Стратегију за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији за период од 2022–2030. године („Службени гласник РС”, број 23/22), која је усвојена у сврху активнијег укључивања организација цивилног друштва у живот локалних заједница и сарадње са државним органима;

- Стратегију развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године („Службени гласник РС”, број 63/21) има два општа циља, као и неколико посебних циљева у оквиру сваког општег циља. Општи циљ 1 односи се на доуниверзитетско образовање и васпитање (повећани квалитет наставе и учења, праведност и доступност доуниверзитетског образовања и васпитања и ојачана васпитна функција образовно-васпитних установа), а општи циљ 2 на високо образовање (унапређени доступност, квалитет, релевантност и праведност високог образовања);

- Стратегију развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године („Службени гласник РС”, бр. 21/20 и 8/23), која се односи на унапређење дигиталних знања и вештина свих грађана, укључујући припаднике осетљивих друштвених група, ради омогућавања праћења развоја информационо-комуникационих технологија у свим областима и обезбеђивања потреба привреде и тржишта рада, унапређење основних и напредних дигиталних вештина за све грађане и целоживотно учење;

- Стратегију запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, бр. 18/21 и 36/21 – исправка) са општим циљем успостављања стабилног и одрживог раста запослености заснованог на знању и достојанственом раду уз мере на реализацији активне политике запошљавања, унапређење њиховог спровођења, креирање нових, као и на унапређење праћења стања и кретања на тржишту рада и исхода и утицаја тих мера са посебним мерама предвиђеним за лица са неповољним положајем на тржишту рада; 4

- Стратегију за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 103/21), која се тиче превазилажења родног јаза и остваривање родне равноправности као предуслова за развој друштва и побољшање свакодневног живота жена и мушкараца са смањеним родним јазом у економији, науци и образовању као предуслов и подстицај социо–економског развоја друштва и за коју је Влада донела Акциони план за спровођење (2022-2023) у септембру 2022. године („Службени гласник РС”, број 99/22); - Стратегију за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021–2025. године („Службени гласника РС”, број 47/21), која за циљ има успостављање ефикасне превенције и заштите од свих облика насиља према женама и девојчицама, насиља у породици и развијање родно одговорног система услуга подршке жртвама насиља², као и

² Осим наведеног, Влада Републике Србије усвојила је почетком 2022. године Стратегију превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 12/22) са Акционим планом за њено спровођење (2022-2023) у октобру 2022. године („Службени гласник РС”, број 112/22). Лица старија од 65 година препозната су наведеним планским документима као осетљива категорија (у ризику од дискриминације), па тако Стратегија у тачки 3.1. став 9. наводи: „Старије особе су изложене дискриминацији у скоро свим областима, посебно у области рада и запошљавања и здравља. Старије особе неретко живе у сиромаштву, при чему су изложене и занемаривању и насиљу.” Стратегија посебно не третира старије, као ни једну другу категорију, већ је конципирана према областима од којих

- Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године („Службени гласник РС”, број 84/19), којим се идентификују, између осталих, старији као посебно угрожена група чије ментално здравље је под ризиком и препознаје механизме за превенцију менталних поремећаја и унапређење менталног здравља.

2. Законодавни оквир Републике Србије

- Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС”, бр. 34/03, 64/04 – УС, 84/04 – др. закон, 85/05, 101/05 – др. закон, 63/06 – УС, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14, 73/18, 46/19 – УС, 86/19, 62/21, 125/22 и 138/22) уређује, између осталог, добровољно и обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Овај закон један је од најзначајнијих прописа, који регулише права старијих. На основу одредби члана 19. овог закона право на старосну пензију стиче се када неко: 1) наврши 65 година живота и стекне најмање 15 година стажа осигурања; 2) наврши 45 година стажа осигурања. Изменама овог закона у претходним годинама, услов за стицање права на старосну пензију за жене измењен је са 60 година и повећан на 65 година. Чланом 19а предвиђени су услови и постепено померање ове границе до 2032. године када ће услови за стицање права на старосну пензију по питању година живота бити у потпуности изједначени за жене и мушкарце. У складу са Правилником о друштвеном стандарду корисника пензија Републичког фонда пензионог и инвалидског осигурања („Службени гласник РС”, бр. 3/23 и 18/23), који је усвојен на основу поменутог закона, друштвени стандард обухвата: 1) рехабилитацију корисника пензија у здравствено-стационарним установама и бањскоклиматским лечилиштима, 2) културне и спортско-рекреативне манифестације чији је циљ подстицање интеграције старијих у друштво, 3) солидарну помоћ корисницима пензија у пакетима са основним животним намирницама и средствима за хигијену, као и друге врсте помоћи, у циљу унапређења стандарда корисника пензија, и 4) давање одређених погодности корисницима пензија, који су корисници пензионерских картица које издаје Републички фонд пензионог и инвалидског осигурања. 4

- Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС”, бр. 84/04, 61/05, 62/06, 5/09, 52/11, 101/11, 47/13, 108/13, 57/14, 68/14 – др. закон, 112/15, 113/17, 95/18, 86/19, 153/20, 44/21, 118/21, 138/22 и 6/23), уређује утврђивање и плаћање доприноса за обавезно социјално осигурање, које укључује пензијско и инвалидско осигурање.

- Закон о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – УС, 113/17 и 95/18 – аутентично тумачење) оставља могућност да старији буду радно ангажовани. Одредбама члана 197. Закона о раду прописано је да корисник старосне пензије може закључити уговор о обављању привремених и повремених послова. Према нормама других релевантних чланова Закона о раду, који се односе на заснивање радног односа по основу уговора о раду, као и осталих облика рада ван радног односа – не постоји ограничење да се корисник старосне пензије поново запосли, односно ступи у осигурање и да, истовремено, настави да прима пензију.

су, када је реч о лицима старијим од 65 година, релевантне области здравља и становања, као и тачка 3.3, посвећена ефектима пандемије КОВИД-19.

- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС”, бр. 24/11 и 117/22) уређује област социјалне заштите, која укључује и услуге намењене старијем становништву. Ове услуге подразумевају услуге смештаја, дневни боравак и помоћ у кући. Према одредбама члана 41. наведеног закона, лице старије од 65 година може бити корисник права и услуга социјалне заштите уколико је његово благостање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожен ризицима услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности.

- Закон о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити („Службени гласник РС, број 126/21) регулише начин остваривања права корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити, као и права корисника услуга привременог смештаја у установама социјалне заштите, које су у процесу деинституционализације, начела, поступак смештаја, поступак припреме корисника за живот у заједници смештених у установама у процесу деинституционализације, заштита од злостављања, експлоатације и занемаривања.

- Закон о јавном здрављу („Службени гласник РС”, број 15/16) уређује области деловања јавног здравља, надлежности, планирање, и спровођење активности у вези са очувањем и унапређењем здравља становништва. Према одредбама члана 6. овог закона, јавно здравље у области физичког, менталног и социјалног здравља становништва обухвата праћење и анализу здравља и здравствене заштите становништва у свим животним добима.

- Закон о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, број 25/19) уређује обавезно и добровољно здравствено осигурање у Републици Србији. Одредбама члана 16. поменутог закона, лица старија од 65 година живота сматрају се осигураницима у смислу овог закона.

- Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС”, број 25/19) уређује систем, организацију и спровођење здравствене заштите у Републици Србији. Здравствена заштита као организована и свеобухватна делатност друштва има за циљ остваривање највишег могућег нивоа очувања и унапређења здравља грађана, односно спречавање, сузбијање и рано откривање болести, повреда и других поремећаја здравља и благовремено, делотворно и ефикасно лечење, здравствену негу и рехабилитацију. Према одредбама члана 11. Закона, друштвеном бригом за здравље обухваћена су и лица старија од 65 година живота.³

- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 33/06 и 13/16) уређује општи режим забране дискриминације по основу инвалидности, посебне случајеве дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере које се предузимају ради подстицања равноправности и социјалне

³ Имајући у виду посебне потребе старијих у складу са њиховим годинама живота и физичкој спреми, корисно је поменути и однос према њима у ванредним ситуацијама и поступке, који се у тим случајевима примењују водећи рачуна о специфичностима ове групе становништва и искуства кроз која су прошла током пандемије КОВИД-19. Република Србија донела је Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама 2018. године („Службени гласник РС”, број 87/18). Пре тога, Влада је 2011. године усвојила Националну стратегију заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, број 86/11), а надлежни ресор, односно Министарство унутрашњих послова обавестило је јавност средином 2022. године почиње рад на изради Предлога стратегије и акционог плана смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама у Републици Србији за период 2022-2027. година, који треба да буде усаглашен са одредбама наведеног закона и насталим променама изазваним пандемијама и природним непогодама (климатске промене), као и праксе Европске уније и система за праћење Sendai оквира за смањење ризика од катастрофа 2015-2030. година. Један од посебних циљева Предлога стратегије односи се на категорије осетљивих лица, међу којима су и старији и обухвата мере и активности ради постизања ефикасне заштите у ситуацијама, које су означене као ванредне у складу са законом.

укључености особа са инвалидитетом. Значајан је за инклузивни приступ у активностима удружења старијих и њихову организовану подршку.

- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 32/13 и 14/22 – др. закон) заснован је на начелима: 1) поштовања људским права и достојанства особа са инвалидитетом, 2) укључености особа са инвалидитетом у све сфере друштвеног живота на равноправној основи – у складу са професионалним способностима, 3) подстицања запослености особа са инвалидитетом на одговарајућа радна места и у одговарајућим условима рада, 4) забране дискриминације особа са инвалидитетом, 5) једнаких права и обавеза, 6) родне равноправности особа са инвалидитетом.

- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, бр. 22/09 и 52/21) дефинише појам дискриминације, посредне дискриминације, сегрегације, облике и случајеве дискриминације, истиче општу забрану дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације на основу личног својства од којих се наводи и старосно доба. Члан 23. Закона посебно регулише поступке према старијим.

- Закон о волонтирању („Службени гласник РС”, број 36/10) уређује питања од интереса за волонтере, од разумевања појмова у вези са волонтирањем, принципа волонтирања, уговора о волонтирању, до права и обавеза волонтера и организатора волонтирања.

3. Међународни документи

Мадридски акциони план за старење (МИПАА) са Регионалном имплементационом стратегијом (РИС) (Уједињене нације, 2008)⁴ садржи приоритете: 1) старија лица и развој; 2) унапређење здравља и благостања у старијем добу; и 3) стварање околине, која подржава и подстиче развој старијих.⁵ Државе потписнице имају обавезу да на сваких пет година извештавају о имплементацији МИПАА-е и РИС-а, као и о мерама, које је неопходно да се предузму како би се стање унапредило. Бивша Национална стратегија о старењу за период од 2006. до 2015. године⁶ документ је који је у великој мери представљао и преносио одредбе МИПАА-е и РИС-а у домаћи стратешки оквир. Током последње године важења Стратегије спроведена је евалуација њене примене,⁷ која је показала да се, упркос појединим унапређењима која су постигнута, процес њене имплементације одвијао спорије него што се то очекивало. Поменута евалуација указала је на неопходност да евентуална нова стратегија има истих десет стратешких праваца као и претходна, те да смањење сиромаштва старијих треба да буде једна од приоритетних области деловања.

Према Резолуцији Генералне скупштине УН (75/131), Светска здравствена организација, у сарадњи са другим УН агенцијама, предводи УН Декаду здравог старења 2021-2030. У фокусу рада Светске здравствене организације, између 2015–2030. године, је концепт здравог старења, који се дефинише као „процес развоја и одржавања функционалне способности, која омогућава благостање у старијој доби,” и омогућава старијим да остану значајан ресурс за своје породице, заједницу и друштво у целини.

⁴ <http://www.zavodsz.gov.rs/media/1254/vodic-za-nacionalnu-implementaciju-mipaa.pdf>

⁵ <https://unece.org/DAM/pau/MIPAA.pdf>

⁶ https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2018-11/Nacionalna%20strategija%20o%20starenju_1.pdf

⁷ <http://www.zavodsz.gov.rs/media/1253/evaluacija-primene-nacionalne-strategije-srpski.pdf>

Водич за глобалне градове прилагођене старењу (Светска здравствена организација, 2007), дефинише осам области у којима су неопходне промене како би градови постали прилагођени старијем становништву: становање, социјална партиципација, поштовање и социјална инклузија, грађанска партиципација и запосленост, превоз, отворени простори и изграђена средина, подршка заједнице и здравствене услуге, као у комуникације и информације.⁸

Даблинска декларација о европским градовима и заједницама прилагођеним старењу (Даблин, 2013), значајан је документ за ЕУ.⁹ Потписнице Даблинске декларације у обавези су да спроводе активности, које ће унапредити квалитет живота старијих, ојачати системе и услуге унутар свих сектора и промовисати културу иновација, како би заједнице биле прилагођеније старијима. Притом, ова декларација уважава принципе активног старења и осам приоритетних области, које је донела Светска здравствена организација, као и принципе УН за старије (независност, самооствареност, партиципација, брига и достојанство).

Међународна унија за телекомуникације у свом извештају „Старење у дигиталном свету – од рањивих до вредних“ наглашава нове трендове, добре праксе и решења како би се обезбедило да старији буду интегрисан и активан део дигиталног друштва. Извештај даје смернице и препоруке за политике о томе како укључити старије, смањити њихову рањивост и подстаћи економски раст чинећи друштва инклузивнијим.¹⁰

ЕУ стуб социјалних права (EU Pillar of Social Rights), представља важан оквир политика, који садржи 20 принципа у вези са јачањем социјалне димензије ЕУ. Принцип 15. односи се на приходе и пензије у старијем животном добу.¹¹ Он садржи две важне смернице: 1) радници и samozапослени у пензији имају право на пензију у складу са доприносима и гарантовани адекватни доходак; жене и мушкарци треба да остваре једнаке могућности у пензијским правима; 2) свако лице у старијем добу има право на ресурсе, који омогућавају достојанствен живот. Осим тога, и други принципи Европског стуба социјалних права релевантни су за обезбеђивање квалитетног живота у старијем добу, попут здравствене заштите, укључивања лица са инвалидитетом, дуготрајне неге, подршке у становању, приступа основним услугама. Република Србија као земља кандидат за чланство у ЕУ у обавези је да своје јавне политике усклади, између осталог и са принципима Европског стуба социјалних права.

„Green Paper on Aging“ заснован је на налазима извештаја о утицају демографских промена, које је објавила Европска комисија у јуну 2020. године, и истиче изазове и могућности демографског старења, узимајући међугенерациску солидарност као кључну основу.¹²

Извештај Европске комисије о утицају демографских промена (The European Commission Report on the Impact of Demographic Change) представља покретаче демографских промена и њихов утицај широм Европе.¹³ UN Global Report on Ageism идентификује препоруке за различите

⁸https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43755/9789241547307_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁹ https://www.agefriendlyeurope.org/sites/all/modules/custom/features/age_covenant/files/Dublin-Declaration-on-AFC2013.pdf

¹⁰ Ageing in a Digital World – from Vulnerable to Valuable, ITU Development Sector, 2021, <https://www.itu.int/dms.pub/itu-d/opb/phcb/D-PHCB-DIG-AGE-2021-PDF-E.pdf>

¹¹ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

¹² European Commission, Directorate-General for Communication, (2022). Green paper on ageing, Publications Office of the European Union. https://data.europa.eu/doi/10.2775/785789_8

¹³ Report on the impact of demographic change (2020) – Reader friendly version | European Commission (europa.eu)

актере (државе, УН агенције, организације цивилног друштва, приватни сектор) у погледу забране дискриминације на основу година старости.¹⁴

УН су 2015. године усвојиле Резолуцију о Агенди за одрживи развој до 2030. године.¹⁵ Агенда 2030 универзална је стратегија, којом се од држава чланица очекује мобилизација свих ресурса како би Глобални циљеви одрживог развоја били остварени до 2030. године. Агенда 2030, са свих¹⁶ Глобалних циљева, укључује три димензије одрживог развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине. Циљ Агенде посвећен је искорењивању сиромаштва у свету. Имајући у виду да Агенда представља глобално стратешко усмерење, у оквиру Циљева нису посебно апострофиране одређене вулнерабилне категорије (старији, млади, становника руралних подручја), али је Извештај о напретку у остваривању Глобалних циљева одрживог развоја до 2030. за Републику Србију у 2022. години¹⁷ указао на удаљавање од Циља смањења сиромаштва за старије од 65 година. Глобални циљ 1. Агенде 2030 (Свет без сиромаштва), предвиђа окончање сиромаштва свуда и у свим облицима и обухвата 7 подциљева, који се прате на основу 13 индикатора. У Републици Србији, тренутно се прати напредак у односу на 5 подциљева и девет индикатора. Према наведеном извештају, Република Србија је, остварила значајан напредак у смањењу ризика од сиромаштва или социјалне искључености. Напредак у смањењу ризика од сиромаштва остварен је код свих старосних група осим старијих (65+) код којих се бележи значајно удаљавање од Циља. Значајно удаљавање од Глобалног циља регистровано је и у мобилизацији ресурса за примену политика окончања свих облика сиромаштва. Према подацима у Извештају, удео укупних државних расхода за основне услуге (образовање, здравствена и социјална заштита) опао је са 56% у 2015. години на 51,2% у 2020. години. Од посматрана три сектора, сектор здравствене заштите забележио је раст издвајања за 2,4 процентних поена, док је сектор социјалне заштите забележио смањење од чак 6,6 процентних поена (са 36,6% на 30%).¹⁸

Декада здравог старења 2020–2030¹⁹ Светске здравствене организације уводи кључна начела на којима би требало да се заснивају све акције, које се тичу старијих: људска права, равноправност, једнакост, недискриминација, равноправност полова и међугенерациска солидарност. У складу с тим начелима, током израде ове стратегије покренут је дијалог са релевантним чиниоцима уз отварање тема, које уважавају и промовишу ове принципе деловања, па је Стратегија, између осталог, усклађена с приоритетима Декаде за здраво старење 2020–2030.

Осим наведеног документа и докумената на које се ослања наведена национална стратегија АПС се ослања се и на следеће локалне документе :

- План развоја града Сомбора за период 2022. до 2028. године

¹⁴ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866>

¹⁵ https://www.undp.org/sustainabledevelopmentgoals?gclid=Cj0KCQjwnfkBhCnARIsAFIlg492b07R4TTbNVcmIaUYNSjNnnaSHIVMPJACIYj-xZBKxh8JG2QBcpzYaApFGEALw_wcB

¹⁶ <https://sdg.indikatori.rs/media/1621/izvestaj-o-napretku-u-ostvarivanju-ciljeva-odrzivog-razvoja-do-2030-godine-usrbiji-2022.pdf>

¹⁷ https://www.undp.org/sustainable-development-goals?gclid=Cj0KCQjwnfkBhCnARIsAFIlg492b07R4TTbNVcmIaUYNSjNnnaSHIVMPJACIYj-xZBKxh8JG2QBcpzYaApFGEALw_wcB

¹⁸ <https://sdg.indikatori.rs/media/1621/izvestaj-o-napretku-u-ostvarivanju-ciljeva-odrzivog-razvoja-do-2030-godine-usrbiji-2022.pdf>

¹⁹ WHO Europe, decade of healthing ageing; <https://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/healthyageing/news/news/2021/01/decade-of-healthy-ageing-2021-2030>

- Актуелно стање на подручју Града Сомбора (подаци Градске управе, институција и организација);

-Извештај о родној анализи Сомбора из 2023. године

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА SWOT АНАЛИЗОМ

Општи демографски подаци

Републички завод за статистику је крајем децембра 2022. године објавио да је према подацима последњег пописа у Републици Србији (2022. година) укупан број становника 6.647.003 (48,6% мушкараца и 51,4% жена).²⁰

Просечна старост становништва Републике Србије износи 43,8 година, с тим што су жене у просеку старије од мушкараца за око три године (просечна старост жена је 45,2 године, а мушкараца 42,4 године).

Табела 1. Становништво према полу и просечној старости, укупно и по регионима:²³

	број становника			просечна старост		
	укупно	мушко	женско	укупно	мушко	женско
Република Србија	6.647.003	3.231.978	3.415.025	43,8	42,4	45,2
Регион Војводине	1.740.230	845.739	894.491	43,6	42,03	45,2

На основу података последња два пописа (2011. и 2022. године) тренд депопулације у Републици Србији је интензиван. Смањење становништва је резултат и негативног природног прираштаја и негативног миграционог салда.

Негативни природни прираштај у Републици Србији бележи се већ преко 30 година (од 1992. године), а посматрано на хиљаду становника, стопа природног прираштаја је веома ниска и у 2019. години износила је -8% ,²⁴ док је на нивоу ЕУ забележена позитивна стопа природног прираштаја.²¹

Просечна старост подаци Попис 2022. РЗС

	Просек	Мушко	Женско
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	43.8	42.4	45.2
СРБИЈА – СЕВЕР	43.2	41.6	44.7
Западнобачка област	45.8	44.0	47.4
Сомбор	46.0	44.3	47.7

²⁰ Ради потребе израде пратећих акционих планова уз ову стратегију, 2019. година је одређена за базну годину, која ће се користити приликом израде наведених планова. Ова година је одабрана због одређених специфичности, које су карактерисале претходне године, односно 2020. и 2021. годину и време пандемије и постпандемије узроковане КОВИД-19.

²¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population>

Сомбор је градско насеље и седиште истоимене територијалне јединице у Србији. Административни је центар Западнобачког управног округа и пети град по броју становника у Војводини. Према попису из 2022. било је **41.814** становника, док са околином има **70.818** становника.

Старосне групе у насељеним местима

65–69			70–74			75–79		
Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
2622	1280	1342	2289	1033	1256	1228	488	740

80–84			85 и више		
Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
906	311	595	602	160	442

Мушко 3272

Женско 4375

Укупно 7647

Попис становништва 2022.

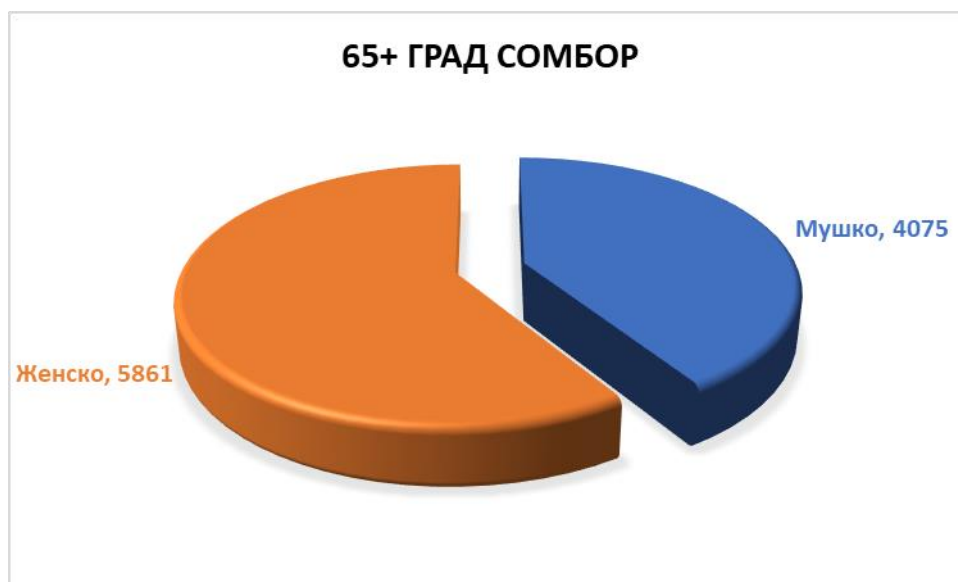
Попис становништва 2022.

Старосне групе у граду

65–69			70–74			75–79		
Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
3125	1372	1753	3003	1287	1716	1788	694	1094

80–84			85 и више		
Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
1222	443	779	798	279	519

Мушко 4075
 Женско 5861
 Укупно 9936

Попис становништва 2022.

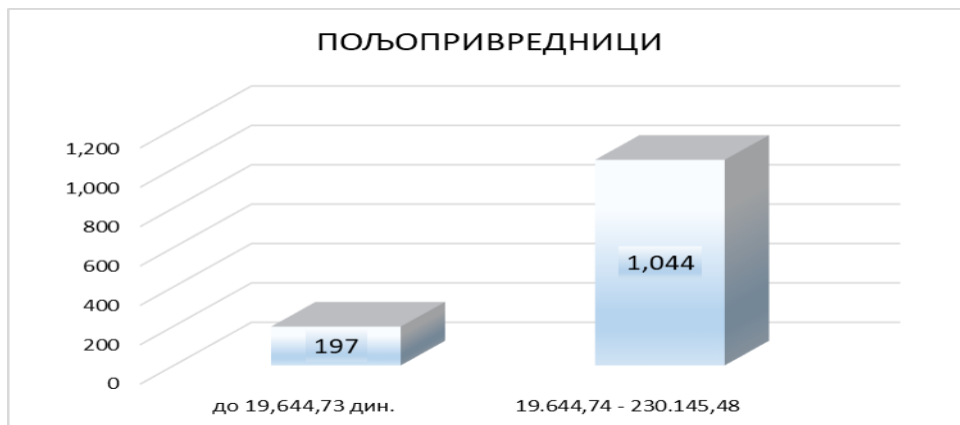
Попис становништва 2022.

Мушко 7647
 Женско 9936
 Укупно 17563

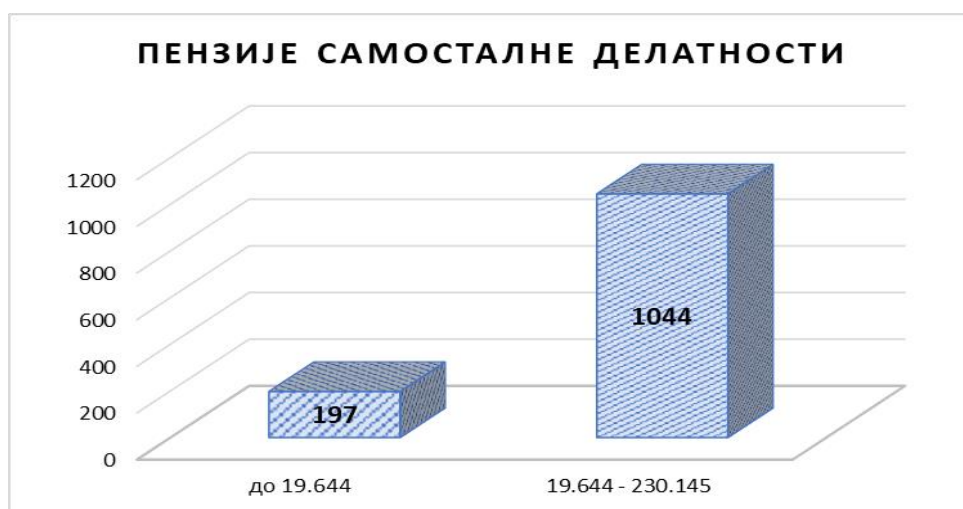
Износи пензија на територији Града Сомбор

Подаци: Информативна служба РФПИО, август 2024

Подаци: Информативна служба РФПИО, август 2024

Подаци: Информативна служба РФПИО, август 2024.

Подаци: Информативна служба РФПИО, август 2024

Социјално укључивање и социјална заштита

Просечна нето зарада по запосленом на територији Града Сомбора за јул 2024.. године износи 82.711 динара РСД, што је за 13,7% више у односу на исти период прошле године. Овим је просек уз јулски раст смањио заостатак за републичким за 15.000 динара, па и за покрајинским на око 9.800 динара.

Град Сомбор има широк спектар права и услуга из социјалне заштите, које обезбеђује својим грађанима. Из године у годину се повећава износ буџетских средстава који се опредељује за услуге социјалне заштите, из разлога проширења постојећих и увођења нових услуга. Постојање „Листа чекања“ не траје дуго дуго и не обухватају већи број корисника.

План развоја Града Сомбора за период 2022. до 2028. године предвиђа:

1. 2.1.1. Повећање доступности и синергија социјалних и здравствених услуга;
2. 2.1.2. Увођење иновативних сервиса у складу са потребама угрожених социјалних група.

Социјална заштита организована је у оквиру Центра за социјални рад, Геронтолошког центра, Центра за пружање услуга социјалне заштите Града Сомбора, Установе за смештај деце без родитељског старања „Мирослав Антић Мика“, „Дневни боравак за децу и одрасла лица са сметњама у развоју“ при СОШО „Вук Караџић“ Сомбор, приватних домова за смештај старијих у Сомбору: „Калатеја“ и „Најлепше године СГД“, као и бројних удружења грађана која окупљају и пружају услуге старијима. „**Омладински центар Града Сомбора**“ у свом „Кутку међугенерациске сарадње“ спроводи активности намењене старијима.

Геронтолошки центар располаже са 305 лежаја и пружа услуге „Клуба пензионера“, те „Клуба међугенерациске сарадње“.

Капацитети приватних домова за смештај одраслих и старијих су по 20 корисника.

У Сомбору постоје и бројна удружења грађана која се баве унапређењем квалитета и услова живота социјално угрожених група становништва. Постоји велика потреба за услугама и објектима социјалне инфраструктуре. Због константног старења становништва неопходно је проширење услуга социјалне заштите за старе. Један од видова морали би бити дневни боравци за ову популацију. Такође, према подацима Центра за социјални рад Сомбор", недостајући је и објекат прихватилишта за хитне интервенције. Сомбор је једно од ретких урбаних насеља које такав објекат не поседује. При тренутном збрињавању деце, старих, особа са инвалидитетом, жртава насиља и сл., не постоји адекватан објекат у те сврхе, па се контактирају прихватилишта других урбаних насеља, који најчешће немају капацитета, и те се услуге наплаћују. За старије кориснике система социјалне заштите којима је потребна интензивнија подршка, попут особа са инвалидитетом и особа са сметњама, неопходни су објекти социјалног становања уз подршку.

Достојанствено старење

Као значајан вид друштвене бриге о старима истиче се и помоћ и подршка хронично оболелим и функционално зависним старијим особама посебно онима које живе саме.

Промоција здравља и превенција болести су важни у свим животним добима. Промоција здравља и ефективан здравствени систем су од пресудног значаја како за благостање грађана тако и за успешно друштво у целини. Међутим, постизање здравог старења значи много више од самог прилагођавања здравственог и социјалног система потребама старих. То пре свега значи много више активности у заједници на промоцији здравља и превенцији фактора ризика током читавог живота посвећивањем посебне пажње исхрани, физичкој активности, менталном здрављу, употреби алкохола и дрога, пушењу, ризицима који проистичу из животне средине и радне околине, као и повреда у кућним условима.

1. сензибилизација и едукација здравствених радника у примарној здравственој заштити на специфичност потреба старих;
2. увођење одговарајућих инструмената за адекватнију процену здравственог и социјалног стања код старих;
3. подизање свести здравствених и социјалних радника о значају акумулације различитих облика неспособности и функционалних ограничења код старих;
4. интензивирање здравствено социјалног рада са старима, како индивидуалног, тако и групног, као и едуковање самих старих и њихових породица;

Захваљујући иницијативи др Александре Јандрић, начелнице опште медицине Дома здравља „др Ђорђе Лазих“ у Сомбору, Миодраг Тепавац, планирање и развој услуга у Центру за социјални рад Сомбор, осмислио је Програму „65+“, а Дом здравља „др Ђорђе Лазих“, Црвени крст Сомбор и Центар за социјални рад у Сомбору потписали су Уговор о сарадњи у намери да реализују следеће активности „65+“:

1. успостављање координације услугама здравства, социјалне заштите и црвеног крста
2. формирање тима за процену потреба старијих

3. информисање циљне групе о здравственим превентивним прегледима, правима и услугама социјалне заштите и Црвеног крста
4. развијање свести о потреби преузимања бриге и одговорности за сопствено здравље
5. промоција интергенерацијска солидарност и социјалне укључености у заједницу
6. стварање мреже самоподршке – телефонски кругови

Равноправност полова

Трећи Индекс родне равноправности за Републику Србију заснован је на подацима из 2018. године, износи 58,0 поена и указује на континуиран и спор прогрес у унапређивању родне равноправности. У односу на први Индекс родне равноправности из 2014. године, забележено је повећање вредности од 5,6 поена. Уколико би се напредак наставио овим темпом, биће потребно 59 година до достизања пуне родне равноправности на високом нивоу постигнућа у доменима које индекс обухвата. Упоредни подаци за Индекс родне равноправности за 2014, 2016. и 2018. годину показују да је раст индекса у периоду између другог и трећег извештаја успорен у односу на период између првог и другог извештаја.

Изостаје препознавање и уважавање разлика у потребама и проблемима са којима се сусрећу жене и мушкарци, а посебно рањиве групе, и праћење података и показатеља који о томе говоре. Многи подаци релевантни за сагледавање стања у области родне равноправности недостају, или нису јавно доступни, иако је то законска обавеза. Није успостављен јединствен и стандардизован систем прикупљања, евидентирања, праћења и размене података на начин да олакшава креирање родно одговорних политика.

Општи циљ: превазилажење родног јаза и остваривање родне равноправности на подручју Града Сомбора као предуслов за развој друштва и унапређење квалитета живота жена и мушкараца, девојчица и дечака. (АПС се ослања и на Агенду 2030).

Праћење испуњености општег циља вршиће се кроз праћење и вредновање учинака и ефеката примене АПС-е и кроз извештавање о постигнутим резултатима. Ефекти примене јавне политике у области родне равноправности мериће се на основу доступних података о родној равноправности на подручју Града Сомбора у различитим сферама живота и рада, на основу извештаја у области родне равноправности, као и на основу испуњености индикатора на нивоу мера и активности.

1. Обезбеђена приступачна и свеобухватна здравствена и социјална заштита и спортско-рекреативни садржаји за жене;
2. Успостављен систем за креирање и спровођење родно одговорних јавних политика и буџета уз ефикасно праћење, анализу, евидентирање и објављивање родно осетљивих података

Активности

1. Континуирано прикупљање података о радном ангажовању старијих жена на типичним и нетипичним облицима рада (ПИО фонд, удружења жена са територије града)
2. Увођење сервисних услуга које доприносе смањењу неплаћеног кућног рада старијих жена (Центар за пружање услуга социјалне заштите Града Сомбора)
3. Континуиране обуке за неформалне неговатеље (углавном су то жене, старије од 65 година које се брину о својим партнерима или својим родитељима и родитељима партнера (Центар за пружање услуга социјалне заштите Града Сомбора, удружења грађана)
4. Информативно едукативне кампање и активности усмерене ка локалној јавности са циљем неутралисања патријархалних модела понашања. а у свакодневном животу жена на територији града начито посебно рањивих група (жене са инвалидитетом, незапослене, а које живе у руралним срединама (надлежни органи Града Сомбора, удружења и неформалне групе жена)
5. Град Сомбор, установе, удружења грађана залагаће се за спровођење родно освешћене политике у свим сферама друштвеног живота.

SWOT анализа положаја старијих у Граду Сомбору

Формирана радна група за унапређење положаја старијих у локалној заједници коју су чинили представници различитих институција и организација које у фокусу имају рад са старијим особама, у току 2024.г., на радним састанцима, дефинисала је положај старијих особа на подручју града Сомбора кроз SWOT анализу.

SWOT	
предности/снаге	<ul style="list-style-type: none">• Континуирана сарадња са цивилним сектором у области социјалне заштите• Мрежа објеката културе и изграђени спортски објекти• Добра међусекторска сарадња (здравство, образовање, социјална заштита)• Градска администрација препознаје потребе и проблеме особа 65+, а посебно особа са инвалидитетом• Старији показују ентузијазам, искуство и знање (формално и неформално образовање-здравствена заштита, социјална заштита, саобраћај, култура и уметност, спорт, организација...), информисаност• Заинтересованост за укљученост у систем и доношење одлука значајних за популацију старијих суграђана• Осећај уважености због ангажовања у различитим организацијама и пројектима• Добра организација удружења у клубове и секције• Сарадња са другим удружењима пензионера
слабости/недостаци	<ul style="list-style-type: none">• Недовољна информисаност шире заједнице о проблему старијих особа и њиховом положају• Недовољна едукација младих о овом проблему и формално у образовном систему и неформалној у породици• Немогућност да се старији суграђани ангажују у раду удружења или неформалних група пензионера за шта су разлози лоше, здравствено стања, отежано кретање, удаљеност од места догађања• Отуђеност, пасивност и изолованост старијих особа (посебно у руралним подручјима)

	<ul style="list-style-type: none"> • Не постоји специјализовани превоз за старије и слабо покретне кориснике услуга здравствене заштите • Лоши услови у здравственим установама и недостатак здравствених радника • У оквиру здравственог система проблем у ефикасности и збрињавању старијих особа • Недостатак установа за заштиту старих, непокретних лица • Недостатак кадра у центру за социјални рад • И поред службе за кућно лечење (геронто домаћице) није довољна покривеност а и квалитет • Лош квалитет живота особа старије животне доби генерално • Лош материјални положај пензионера, низак износ дотација од државе • Необавештеност • Необразованост и укључивање у савремени вид комуникације, кориштење електронских медија и интернета • Недовољна психолошка подршка • Низак степен укљученост старијих у доношење одлука о старијима на свим нивоима • Недостатак спортско-рекреативних простора за особе старије животне доби
потенцијали/могућности	<ul style="list-style-type: none"> • Мрежа објеката културе и изграђени спортски објекти • Пилот иницијативе за иновативне социјалне услуге • Повећање буџетских средстава за пројекте за задовољење потреба старијих • Осигурати видљивост примера добре праксе из области старења • Развој приватног сектора у домену јавних служби - домови за старе, амбуланте • Волонтеризам • Сарадња образовног, социјалног и здравственог сектора као и тренд повећања услуга социјалне заштите и сарадње са надлежним органима Града Сомбора • Унапређење услуга и доступности мреже објеката социјалне заштите за старије особе

	<ul style="list-style-type: none"> • Унапређење услуга и доступности мреже објеката здравствене заштите за потребе старијих особа • Мултидисциплинарни приступ, мултисекторски приступ у организовању и повезивању активности које се односе на старије особе • Даљи развој услуга • Боља организованост удружења кроз координацију града Сомбора • Промоција политика за старије путем медије, новине, скупове • Информисање доносиоца одлука важности дефинисања политика за старије • Успоставити сарадњу приватног сектора и удружења старијих (туризам, угоститељство, стари занати) • Сарадња са другим удружењима (канцеларија за младе, и укључивање волонтера у ове активности) • Промоција међугенерациске сарадње • Ангажовање старијих, физички и психички виталних особа, за помоћ или дружење са онима који нису у могућности да буду активни у активностима удружења или клубова пензионера
--	--

ПРУЖАОЦИ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СОМБОРА

Назив организације или институције	ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД „СОМБОР“ СОМБОР
Област деловања	Социјална заштита
Кратак опис активности	Центар за социјални рад „Сомбор“ је установа социјалне заштите која обавља послове који се односе на права и услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара Република Србија, као

	<p>поверене послове и послове који се односе на права, односно услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара јединица локалне самоуправе. Рад у Центру организован је кроз пет организационих јединица, почев од 01.05.2009.године, а у складу са Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад („Сл. гласник РС“ бр.59/08). То су: Служба за правне послове; Служба за заштиту деце и младих; Служба за заштиту одраслих и старијих лица; Установа за децу и младе „Сомбор“; Служба за локална права и услуге.</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, Карађорђева 4</p> <p>Контакт- тел. централа: 025/482-499</p> <p>Е маил: сомбор.цср@минрзс.гов.рс</p> <p>Интернет страница: www.csrsombor.org.rs</p> <p>Директор: Михајло Шкорић</p>

Назив организације или институције	ЦРВЕНИ КРСТ СОМБОР
Област деловања	Социјална заштита и хуманитарни рад
Кратак опис активности	<p>Црвени крст Сомбор је хуманитарна, независна и добровољна организација која своје програмске активности реализује захваљујући помоћи волонтера и стручном ангажовању запослених.</p> <p>Црвени крст у Сомбору обавља едукативно-здравствене мисије, бави се промоцијом здравља, дифузијом принципа организације, добровољним давалаштвом крви, програмима психо-социјалне подршке и помоћи угроженим слојевима становништва. У кампу Црвеног крста у Бачком Моноштору, сваког лета организују се интензивне активности младих. Црвени крст Сомбор остварује добру међународну сарадњу, посебно са земљама региона. Омладинци Црвеног крста постижу изузетне резултате на покрајинским и републичким такмичењима из прве помоћи. Млада активисткиња Милица, ученица средње школе је спасила живот старијој жени којој је позлило на улици.</p> <p>Црвени крст Сомбор имао је веома важну улогу у три ванредна догађаја у претходној деценији – поплавама у Србији, мигрантској кризи, а посебно у току пандемије вируса Ковид 19. Развијени су и посебни програми подршке нпр. „Сервис за подршку родитељства“ те програми иновативних услуга социјалне заштите усмерени највише на лица треће животне доби. Уз подрску града Сомбора пружа вишегодишњу значајну помоћ социјално-угроженим лицима. Градској организацији Црвеног крста Сомбор додељена је 2021. године повеља града Сомбора.</p>

Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, Апатински пут бб</p> <p>Контакт- тел. централа: 025/431430</p> <p>Е маил: ckso@mts.rs, sombor@redcross.org.rs</p> <p>Интернет страница: www.cksombor.org.rs</p> <p>Председник: проф. др Милош Петровић</p> <p>Секретар: Биљана Клипа</p>
-----------------------	--

Назив организације или институције	ГЕРОНТОЛОШКИ ЦЕНТАР СОМБОР
Област деловања	Социјална заштита
Кратак опис активности	<p>Геронтолошки центар Сомбор је установа социјалне заштите за смештај одраслих и старијих особа, капацитета 305 корисника (Објекат Селенча 150 и Објекат на Апатинском путу 155) , којима се пружају услуге становања, исхране, неге, здравствене заштите, услуге социјалног рада, културно – забавне, рекреативне, окупационе и друге активности, зависно од потреба, способности и интересовања корисника, што им боравак у установи чини лепшим и богатијим. Установа се састоји од три посебна објекта, од којих један представља управну зграду, док су друга два смештајне целине за кориснике (ОЈ Стационар, Нови објекат – ОЈ Ламела 1 и ОЈ Ламела 2), у оквиру којих се налазе двокреветне, трокреветне и вишекреветне собе за смештај корисника, лекарске ординације, амбуланте, дневни боравци, чајне кухиње, просторије намењене за радно-окупациону терапију и физикалну терапију, две капеле, библиотека и читаоница, кухиња, пекара, ресторани, фризерски салон, магацини, вешерница, мајсторска радионица, котларница, гараже и просторије за запослене.</p> <p>Геронтолошки центар Сомбор пружа и ванинституционални облик заштите Геронтолошки клуб. Чланови клуба задовољавају различите животне потребе као што су дружење, културно – забавне, рекреативне активности, социјална интеграција и развијање солидарности међу члановима. Клуб је за чланове отворен сваког радног дана од 11-18 часова и недељом од 18-21 часова. У овом периоду реализују се клупске активности, кроз дружење, рад комисија и секција и разне програмске активности.</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, Првомајски булевар бб</p> <p>Контакт- тел. централа: 025/440540</p> <p>Е маил: office@gcsombor.org.rs</p> <p>Интернет страница: www.gcsombor.org.rs</p> <p>Директор: Зоран Дрча</p>

Назив организације или институције	ЦЕНТАР ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ГРАДА СОМБОРА
Област деловања	Социјална заштита
Кратак опис активности	<p>Центар за пружање услуга социјалне заштите града Сомбора је основана у септембру 2021. године у циљу успостављања, развијања и пружања услуга социјалне заштите из надлежности локалне самоуправе, у складу са законом И другим прописима којима се уређује област социјалне заштите.</p> <p>План је сукцесивно успостављање услуга.</p> <p>У оквиру установе тренутно функционише Прихватилиште за жене и децу жртве насиља у породици и жртве трговине људима, Саветовалиште за брак и породицу, Социјално-едукативно саветовалиште, Саветовалиште за рани развој детета, услуга подршке за самостални живот особа са инвалидитетом - Персонални асистент и иновативна услуга социјалне заштите Домаћин у заједници. Установа је у поступку лиценцирања услуге Лични пратилац детета и ученика.</p> <p>Визија Центра је препознавање потреба деце, младих, одраслих лица са сметњама у развоју, инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама кроз подршку њиховом личном развоју реализацијом услуга, обезбеђивање сигурности жртвама насиља у породици у жртвама трговине људима, односно, подршка здравој популацији са ризиком и проблематиком у виду индивидуалних, партнерских, родитељских и породичних проблема.</p> <p>Установа је до стицања лиценци у улози наручиоца услуга Помоћ у кући, Лични пратилац детета и ученика, Дневни боравак за децу, младе и одрасле са сметњама у развоју, телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама.</p> <p>Услуге овог центра значајно доприносе квалитету живота корисника тих услуга, они остају у свом домаћинству, познатој социјалној средини, захваљујући њима пролонгира се или избегава смештај у установу као најрестриктивнији вид заштите.</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, Трг цара Лазара 1 Контакт- тел. централа: 025/415-081 Е маил: cpuszsombor@gmail.com Интернет страница: http://www.cpuszso.rs Директор: Јелена Стакић</p>

Назив организације или институције	ДОМ ЗДРАВЉА „ДР ЂОРЂЕ ЛАЗИЋ“ СОМБОР
Област деловања	Примарна здравствена заштита

Кратак опис активности	Дом здравља “Др Ђорђе Лазић” Сомбор је установа примарне здравствене заштите. У оквиру установе функционишу службе опсте медицине рада у граду, на шест пунктова и служба медицине рада у свим насељеним местима територије града Сомбора, а има их петнаест. Поред наведеног обезбеђена је и поливалентна патронажна служба, центар за превенцију, служба за заштиту предшколске деце, служба за заштиту школске деце и омладине, служба за заштиту жена, служба хитне медицинске помоћи, служба хитне неге и лечења, служба за биохемијску -хематолошку дијагностику, стоматолошка служба здравствене заштите деце, стоматолошка служба здравствене заштите одраслих и служба медицине рада. Све амбуланте су опремљене потребном и савременом опремом, а запослени се континуирано усавршавају. Током прошле године извршена је комплетна реконструкција зграде у Мирној улици, односно објекта где је фреквенција пацијената највећа.
Контакт подаци	Седиште: 25000 Сомбор, Мирна 3 Контакт- тел. централа: 025/438-566 Е маил: office@dzsombor.rs Интернет страница: www.dzsombor.rc Директор: др Емеше Ури

Назив организације или институције	ОПШТА БОЛНИЦА „ДР РАДИВОЈ СИМОНОВИЋ“ СОМБОР
Област деловања	Регионална здравствена установа
Кратак опис активности	<p>Општа болница „Др Радивој Симоновић“ у Сомбору је регионална здравствена установа која пружа здравствену заштиту становништву Западнобачког округа (поред Сомбора, општине Апатин, Оџаци и Кула). Број становника који гравитира Општој болници у Сомбору износи око 187.500. Од 01. јула 2009. године Општа болница фигурира као самостални правни субјекат, пошто је дошло до издвајања Дома здравља „др Ђорђе Лазић“ Сомбор.</p> <p>Објекти Опште болнице у Сомбору налазе се на 3 локације: највећи у Војвођанској улици, на Апатинском путу се налази Служба за психијатрију, а у насељеном месту Бездан, удаљеном 16 км од Сомбора налази се Одељење за физикалну медицину и рехабилитацију, познатије као бања у Бездану.</p> <p>Болница поседује 732 болесничка кревета. Укупан број запослених јесте 1142.</p> <p>Општа болница пружа специјалистичку и субспецијалистичку здравствену заштиту из многих видова медицинске науке и често тај ниво пружених услуга превазилази секундаран ниво здравствене заштите.</p> <p>Опремљена је савременом опремом, запослени се континуирано</p>

	усавршавају, а циљ је квалитетна здравствена заштита.
Контакт подаци	Седиште: 25000 Сомбор, Војвођанска 75 Контакт- тел. централа: 025/467-700 Е маил: uprava@bolnicasombor.org.rs Интернет страница: www.bolnicasombor.org.rs Директор: др Драган Растовић

Назив организације или институције	РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ ФИЛИЈАЛА СОМБОР
Област деловања	ПИО
Кратак опис активности	<p>Републички фонд ПИО обезбеђује могућност добијања Пензионерске картице нове генерације које се, осим доказивања статуса пензионера, користе за остваривање погодности и попушта у свакодневној потрошњи и доприносе побољшању материјалног статуса пензионера и корисника осталих права из пензијског и инвалидског осигурања.</p> <p>У овај пројекат Фонда укључује се шира друштвена заједница, пре свега Влада Републике Србије, локалне самоуправе, друштвено одговорни привредни субјекти и предузетници који обезбеђују посебне попусте пензионерима који при плаћању роба и услуга приложе Пензионерску картицу, као и јавна предузећа, привредна друштва и институције које обезбеђују бенефите по основу бодова.</p>
Контакт подаци	Седиште: 25000 Сомбор, улица Венац Степе Степановица 18 Емаил: zeljko.laslo@pio.rs Интернет страница: www.pio.rs Телефон: 025/465-904 Директор: Жељко Ласло

Назив организације или институције	ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА „КАРЛО БЈЕЛИЦКИ“
Област деловања	Библиотечка делатност на подручју града Сомбора
Кратак опис активности	<p>Услуга је намењена особама старије животне доби, особама које су слабије покретне или непокретним лицима.</p> <p>Програм се односи на пружања подршке у кућним условима тако што се књиге носе на кућну адресу. Идеја је да се особама које су слабије покретне, непокретне и везане за кућу омогући приступ фонду библиотеке и обезбеди несметана позајмица грађе.</p> <p>Ова група грађана је у потпуности ослобођена плаћања чланарине. На кућну адресу се одлази два пута месечно, четвртком, враћају се</p>

	<p>књиге и доносе нове. Путем телефона или интернета, корисници су у могућности да поруче грађу коју желе да позајме, провере да ли је библиотека поседује И сл.</p> <p>Сем ношења књига на кућну адресу грађана књиге се носе и у Геронтолошки центар Сомбор.</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, улица Краља Петра Првог 11 Емаил: bibliotekaso@eunet.rs Интернет страница: www.biblioso.org.rs Телефон: 025/482-827 Директор: Наташа Туркић</p>

Назив организације или институције	ЈАВНА УСТАНОВА СПОРТСКИ ЦЕНТАР „СОКО“
Област деловања	Спорт и физичка култура
Кратак опис активности	<p>Спортски центар Соко се поред основних делатности, промоције спорта кроз организацију различитих програма и садржаја обезбеђује бесплатан улаз на затворени базен радним данима од 9 до 12 часова за најстарије суграђане који поседују пензионерску картицу.</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, улица Венац Петра Бојовића 11 Емаил: scsokoso@gmail.com Интернет страница: www.scsoko.rs Телефон: 025/412-331 Директор: Дарко Косановић</p>

Назив организације или институције	ГРАДСКО УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ГРАДА СОМБОРА
Област деловања	Активности удружења старијих
Кратак опис активности	<p>Градско удружење пензионера основано је давне 1947. године. Бави се унапређивањем и заштитом положаја пензионера, развијањем социјално-хуманитарног рада, организовањем друштвеног живота пензионера и задовољавањем потреба чланства. Канцеларије удружења су отворене сваког радног дана од 09-12 часова, а запослени су посвећени сваком члану те прате њихове индивидуалне потребе и могућности. Чланови су веома активни у друштвеној заједници, баве се организовањем различитих културно-забавних активности (радионице, сајмови, пројекти, излети...)</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, Венац Петра Бојовића 20 Контакт- тел. централа: 025/413-153</p>

	<p>Е маил: gupenzioneraso@gmail.com Интернет страница: / Председница : Ирена Живановић Секретар: Гизела Жужић</p>
--	--

Назив организације или институције	УДРУЖЕЊЕ СЛЕПИХ СОМБОР
Област деловања	Социјално хуманитарна организација
Кратак опис активности	<p>Делатности овог удружења су социјално-хуманитарна, односно социјално инвалидска заштита, побољшање и унапређење положаја слепих и слабовидних грађана.</p> <p>Удружење у Сомбору функционише преко 70 година, основано је 1951. године. Ова организација једна је од најуспешнијих чланица Савеза слепих Србије и у Сомбору броји преко 130 чланова. Чланови удружења глуме, рецитију, свирају, организују кулинарске радионице и путују. Баве се организацијом књижевних вечери, организују литерарне и ликовне конкурсе. Веома су активни у локалној заједници, аплицирају на конкурсе и добијају средства којима реализују пројекте и унапређују функционисање удружења.</p> <p>Имају свој драмски студио „Наша снага“, а у сарадњи са члановима драмске секције Основне школе „Иво Лола Рибар“, наступају са пројектним представама „Линија разграничења“ и “Судац срца мека” ауторке Тање Огризовић.</p> <p>Представе су веома поучне, обзиром да дају одговоре на који начин се треба суочити са одређеним проблемима и изазовима. Приказане теме зачињене су и умереном дозом хумора. Целокупан програми део је пројекта „Илузијом за инклузију“ и “Са мало труда без предрасуда” који су приређени у сарадњи са, Удружењем сомборских учитеља, уз подршку Министарства за културу и информисање, Покрајинског секретаријата за културу, информисање и односе са верским заједницама и Град Сомбор.</p>
Контакт подаци	<p>Седиште: 25000 Сомбор, Николе Вукичевића број 1 Емаил: slepisombor@gmail.com Интернет страница: / Телефон: 025/482-692 Председник: Слободан Славујевић</p>

Назив организације или институције	КОЛО САРПСКИХ СЕСТАРА СОМБОР
---	-------------------------------------

Област деловања	Хуманитарна организација
Кратак опис активности	Коло српских сестара у Сомбору непрекидно ради скоро 35 година. Рад је утемељен на баштини и сродним подухватима далеких претходница у сомборским, српским женским друштвима и удружењима која су постојала у Сомбору до друге половине XIX века. Добротворни рад, пре свега помоћ старима, болеснима, сиромашнима, социјално угроженима, помоћ и даривање за светковине и обележавања значајних датума, очување српских обичаја и традиције део су активности бројних чланица овог удружења.
Контакт подаци	Седиште: 25000 Сомбор, Трг Светог Ђорђа број 4 Емаил: / Интернет страница: / Телефон: 065/4507023 Председница: Наталија Олуић

Назив организације или институције	ЦЕНТАР ЗА САМОСТАЛНИ ЖИВОТ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ
Област деловања	Подршка особама са инвалидитетом
Кратак опис активности	Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Сомбор (ЦСЖ Сомбор) је основан јула 2005. године. Основна начела филозофије самосталног живота су: избор, самостално доношење одлука, контрола, одговорност и право на грешку. ЦСЖ ОСИ је невладина, нестраначка, непрофитна организација која промовише филозофију самосталног живота и потенцијале особа са инвалидитетом (ОСИ), социјални приступ инвалидности и заговара права особа са инвалидитетом, делујући као ресурсни центар у креирању и надгледању спровођења политика у области инвалидности, тестира и предлаже нова решења, спроводи лиценциране услуге сервиса и едукација и успоставља сарадничке и партнерске односе са важним социјалним актерима на територији Града Сомбора, и шире. Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Сомбор поседује лиценцу за пружање услуге Персоналне асистенције, дуги низ година је радио на унапређењу персоналне асистенције и реализацији Услуге персоналне асистенције за особе са инвалидитетом, финансиране из буџета града Сомбора. Чланови су претежно средње до старије животне доби, са територије града и насељених места. Чланови удружења су друштвено активни, пишу песме, аматерски се баве глумом, рецитовањем, инклузивним џудом, један члан удружења је члан кошаркашке репрезентације Србије за особе са инвалидитетом.
Контакт подаци	Адреса: Сомбор, Косовска 2 Емаил: info@cszsombor.org Телефон: 060/5427752

	Контакт особа: Терезија Паштровић, председница ЦСЖ ОСИ Сомбор
--	---

Назив организације или институције	„НАЈЛЕПШЕ ГОДИНЕ“ СГД Собор
Област деловања	Дом за смештај одраслих и старијих
Кратак опис активности	<p>Дом за одрасла и стара лица “Најлепше године СГД” налази се у Сомбору, у мирнијем крају без пуно буке и динамичног саобраћаја, али на локацији која је доступна јавном превозу ради несметаног коришћења услуга и служби у заједници, те доласка сродника и других посетилаца. Објекат је задовољио све потребне и захтеване техничке прописе, нормативе и стандарде. Спратан је и има сутерен, као и лепу велику терасу којој се прилази са главног улаза. Зграда је омеђана зеленом површином и ограђена на начин да не спутава поглед а осигурава безбедност корисника.</p> <p>Дом располаже са укупно десет соба распоређених у приземљу (три) и на спрату (седам) од којих је једна једнокреветна, три су трокреветне, а двокреветних је шест и задовољавају капацитет од максимално двадесет и два корисника. Собе су опремљене намештајем који је истовремено и функционалан и модеран, распоред омогућава лако одржавање свакодневне хигијене и простора и корисника. Купатила и тоалети су такође усклађени са свим стандардима приступачности и функционалности за одржавање личне хигијене и обезбеђење подршке приликом обављања исте. Све собе и купатила поседују тастере за комуникацију корисника и особља. Поред степеништа на спрат се може стићи и покретном столицом, а у приземљу корисници проводе слободно време у оквиру дневног боравка и ручавају у трпезаријском одељку. У приземљу је и кухиња, лекарска соба, канцеларија директора и социјалног радника. Објекат је осигуран видео надзором и има систем централног грејања.</p>
Контакт подаци	Адреса и поштански број: Бездански пут 79г, 25 000 Сомбор Електронска адреса установе: najlepsegodinesgd@gmail.com Телефон и факс: 069/744 828 063/535 752 Контакт особа:

Назив организације или институције	ДОМ ЗА СМЕШТАЈ ОДРАСЛИХ И СТАРИХ „САТАЛЕЈА“ Сомбор
---	---

Област деловања	Социјална заштита одраслих и старијих са смештајем
Кратак опис активности	Капацитет 20 корисника
Контакт подаци	Адреса и поштански број: Огњена Прице бр. 33 , 25000 Сомбор Електронска адреса: minasupica@hotmail.com Телефон: 025/510-1092 069/314-6831 Контакт особа: Мина Шупица

УСЛУГЕ ЗА СТАРИЈЕ ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ ГРАДА СОМБОРА

1. Помоћ у кући
2. Материјална подршка у новцу:
 - а. једнократа новчана помоћ
 - б. ванредна / интервента новчана помоћ
3. Подршка у натури
 - а. бесплатан оброк у народној кухињи / старији у граду
 - б. пакети хране / старији у насељеним местима
4. Остале врсте материјалне помоћи
 - а. потпуно или делимично ослобађање од плаћања комуналних услуга
 - б. субвенције превоза
 - в. социјално становање у заштићеним условима
5. Смештај у прихватилиште за жртве породичног насиља и трговину људима

Доступност услуге помоћ у кући

Место	Број корисника/ца	Број становника
Алекса Шантић	7	1295
Бачки Брег	1	769
Бачки Моноштор	19	2647
Бездан	18	3269
Гаково	17	1309
Дорослово	8	1084
Кљајићево	4	4006
Колут	11	1037
Растина	0	337
Риђица	42	1482

Светозар Милетић	15	2162
Сомбор	81	41814
Станишић	5	2914
Стапар	13	2815
Телечка	0	1182
Чонопља	7	2696
УКУПНО	248	70818

Подаци: ЦСР Сомбор, Планирање и развој, септембар 2024.

ЦИЉ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ

Циљ локалног акционог плана за унапређење положаја старијих је **општа добробит и социјална укљученост старијих у локалну заједницу**. Наведни циљ је потпуно интегрисан у постављени циљ Стратегије развоја урбаног подручја града Сомбора до 2030г.. који се односи на унапређење друштвеног благостања али и наведени циљ националне стратегије активног и здравог старења републике Србије који гласи: „Активна и здрава укљученост лица старијих од 65 година у све друштвене и друге области“

Доле наведени циљеви, посебни циљеви и мере из Стратегије активног и здравог старења у Републици Србији до 2030.г. и Стратегије развоја урбаног подручја града Сомбора до 2030.г. наведени су како би показали корелацију АПСС-а са дефинисаним приоритетима и мерама.

„Стратегија активног и здравог старења у Републици Србији за период од 2024.до 2030.г.
Општи циљ: Активна и здрава укљученост лица старијих од 65 година у све друштвене и друге области
Посебни циљ: 1.Повећана информисаност опште популације о потребама и могућностима лица старијих од 65 година, Мера 1.1: Измењено схватање о старијима, које је проузроковало њихову социјалну искљученост Мера 1.2: Развој међугенерациске солидарности и сензибилитета према старијим
Посебни циљ: 2. Унапређен приступ јавним услугама за старије, нарочито у сеоским срединама, Мера 2.1: Доступност јавног превоза у свим руралним насељеним местима за старије, укључујући старије са инвалидитетом и са тешкоћама у кретању Мера 2.2: Обезбеђење приступачних јавних објеката старијим лицима применом начела „Дизајн за све“
Посебни циљ: 3. Доступни програми целоживотног учења, као и спортски и културни садржаји за старије, Мера 3.1: Промоција целоживотног учења и наставка радног ангажовања (припрема за пензију)

Мера 3.2: Задовољавање културних, образовних и спортских потреба старијих
Мера 3.3: Обезбеђење јавних спортских и сличних установа за спортску рекреацију старијих
Мера 3.4: Промоција активног и здравог старења, ефекти спортске рекреације на здравље старијих

Посебни циљ:

4. Оснажене волонтерске активности старијих, посебно у јединицама локалне самоуправе,
Мера 4.1: Унапређење волонтерских услуга на нивоу локалне заједнице

Посебни циљ:

5. Унапређена институционална и ванинституционална заштита старијих (заштита здравља, социјална заштита и сигурност и превенција од насиља).

Мера 5.1: Промовисање здравог старења у складу са специфичним потребама старијих

Мера 5.2: Јачање капацитета здравствених радника и сарадника за рад са старијим

Мера 5.3: Промоција повећања и доступности услуга палијативне неге, као и интегрисаних услуга за кориснике палијативне неге

Мера 5.4: Унапређење капацитета пружалаца услуга у области социјалне заштите за старије

Мера 5.5: Унапређење породичног смештаја за старије

Мера 5.6: Побољшање приступа правима и услугама социјалне заштите за старије у стању социјалне потребе и ургентног смештаја

Мера 5.7: Превенција од насиља у породици и важности пријаве насиља, као и рехабилитације старијих над којима је почињено насиље

Мера 5.8: Јачање стручних капацитета мултисекторских тимова за рад са старијим жртвама насиља

„План развоја града Сомбора за период од 2022. године до 2028. године“

Општи циљ 2.1. Социјална и здравствена заштита

Посебни циљ:

1.1.1. Повећање доступности и синергија социјалних и здравствених услуга

Осавремењавање и умрежавање информационалних система. Координација теренских служби (геронтодомаћица, патронажна служба, центар за превенцију дијабетеса, хитна моћ, неодложне интервенције центра за социјални рад, и обезбеђење трајног финансирања активности).

1.1.2. Увођење иновативних сервиса у складу са потребама угрожених социјалних група

Праћење потреба угрожених група повећаним присуством на терену укључивање цивилног сектора у ову активност.

1.1.3. Унапређење технолошких и техничких капацитета здравствених институција (државних и приватних)

Обезбеђивање фонда за подстицање набавке савремене опреме.

ПЛАН АКТИВНОСТИ /МЕРЕ 2025.

У извођењу активности из АПСС-а учествују све релевантне институције и организације које су свом плану и програму имају циљну групу старије популације града Сомбора. Принципи по којима се наведене активности реализују су:

- Поштовање критеријума сарадње: засновано на заједничком планирању и развоју активности, заједничкој реализацији, заједничким извођачима, експертима, заједничком финансирању у складу са могућностима
- Поштовање свих хоризонталних ЕУ принципа: у планирању и извођењу активности води се рачуна о одрживом развоју и заштити околине, једнаким могућностима и недискриминацији, родној равноправности и родно заснованим потребама
- Континурано и обострано информисања: на основу израђене листе контаката институција и организација које се баве потребама особа старије животне доби биће редовно информисане о потребама као и о предстојећим активностима.
- Међугенерациска солидарност: када и где је могуће активности се проводе у сарадњи различитих генерација уз обострану добробит
- Самопомоћ: у стварању заједнице у којој сваки члан има једнаке користи. Да би постигли овај идеал, чланови морају да помогну себи, а да истовремено помажу једни другима.
- Самоодговорност: велики део кооперативне идеологије заснива се на идеји да је сваки појединачни члан индивидуално одговоран унутар групе. Они треба да буду одговорни и да играју своју улогу сами, без потребе за спољном мотивацијом или подстицајем.
- Праведност: укључене организације и институције треба да третирају све чланове праведно, без било каквог облика дискриминације. Равноправност је неопходна за стварање хармоничних односа међу свим члановима.
- Солидарност: Све институције и организације формирају јединствену организацију у којој сви појединци подржавају једни друге. Свака организација такође подржава друге да формирају уједињену мрежу организација и институција које за циљ имају унапређење положаја старијих у локлавној заједници.

За потребе АПС-а у 2025.г и предвиђене су следеће активности:

	Назив активности
1.	РЕАЛИЗАЦИЈА АКТИВНОСТИ КЛУБА (радионице о менталном здрављу, предавања-превенција болести, спортске активности, креативне радионице, радионице из хортикултуре, хуманитарне активности...)
2.	АКТИВНОСТИ МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКЕ СОЛИДАРНОСТИ (уз истраживање, израду програма и плана годишњих активности)
3.	ЕДУКАТИВНЕ АКТИВНОСТИ- две студијске посете у Аустрију и Словенију са циљем подизања капацитета за рад са старијим особама (стручњаци и представници локалне самоуправе)
4.	АПЛИЦИРАЊЕ ЗА ЧЛАНСТВО У МРЕЖИ ГРАДОВА КОЈИ ПОСЕБНУ ПАЖЊУ ПОКЛАЊАЈУ СТАРИЈИМ ОСОБАМА
5.	АКТИВНОСТИ СЕНЗИБИЛИЗАЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА И ОРГАНИЗАЦИЈА, УСТАНОВА У ЦИЉУ РАЗВОЈА МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКЕ СОЛИДАРНОСТИ
6.	АКТИВНОСТИ ЗАГОВАРАЊА И ИЗРАДА КРИТЕРИЈУМА ЗА СУБЈЕКТЕ КОЈИ БИ СВОЈОМ ПОНУДОМ И АКТИВНОСТИМА ДОПРИНЕЛИ ПОЗИТИВНИЈЕМ ОДНОСУ ПТРЕМА СТАРИЈИМА
7.	ПРАВНА ПОДРШКА И САВЕТОВАЊЕ ЗА ОБЛАСТИ: ЗДРАВСТВО, ПИО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА
8.	УНАПРЕЂЕЊЕ ДОСТУПНОСТИ СПОРТСКИХ САДРЖАЈА ЗА СТАРИЈЕ ОСОБЕ

СОМБОРСКА МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКА СОЛИДАРНОСТ
ГОДИНА 2025.
ЛИСТА АКТИВНОСТИ

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНО ВРЕМЕ И/ИЛИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
1. ЗАБАВНЕ АКТИВНОСТИ	1.1. КВИЗ/БИНГО	Забавна игра Потенцијални број учесника: 40;	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Сваког петка 10.30	Корисници Геронтолошког центра
	1.2. ЗАЈЕДНИЧКО ГЛЕДАЊЕ ФИЛМА, СЕРИЈЕ, УТАКМИЦЕ	Потенцијални број учесника: Више група-10;		У зависности од програма/догадјаја	Корисници Геронтолошког центра Породица
	1.3. ПЕСНИЧКО ВЕЧЕ	Светски дан поезије-литерарни радови корисника, деце, читање песама Потенцијални број учесника: 20;		21.03.	Корисници Ученици основне школе
	1.4. КАФА И ЧАЈ У 5-радионица са психологом	На одабрану тему коју корисници предлажу или прихвате тему коју предлаже психолог или социјални радник. Потенцијалне теме: позитивна психологија, комуникација, невербална комуникација, решавање конфликта, насиље – ненасиље, емоције, старење, самопоштовање.... Потенцијални број учесника: Више група-15;	Марија Тривунчић, Геронтолошки центар	Сваки први понедељак у месецу	Корисници Чланови Градског удружења пензионера
	1.5. ПЛЕСНО ВЕЧЕ	Међународни дан старијих особа-наступ КУД-а и заједнички плес Потенцијални број учесника: Више група-	Антонела Танковић, Геронтолошки	1.10.	Корисници Геронтолошког центра

		30;	центар		Деца чланови КУД-а
	1.6.КАРАОКЕ	Забавни програм Потенцијални број учесника: Више група-30;		2 пута годишње	Корисници Геронтолошког центра Ученици/волонте ри
	1.7. МУЗИЧКА РАДИОНИЦА-ХОР	Хорско певање Светски дан музике-приредба Традиционално-КОНЦЕРТ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ Потенцијални број учесника: Више група-30;		Средом у 15 сати 21.06. Задња субота у Октобру	Гледаоци корисници Геронтолошког центра Учесници Предшколска установа Ученици основне школе Ученици средње музичке школе Дечији хор/Ученици музичке школе
	1.8. РАДИОНИЦА ТЕМАТСКОГ ПЛЕСА- МОДЕРНИ, КЛАСИЧНИ, ФОЛКЛОР	Уз професионално вођење –учење различитих плесова- 10 радионица у трајању од 1,5 сати Потенцијални број учесника: Више група-15;	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Једном недељно	Корисници Геронтолошког центра Ученици/волонте ри Предшколска установа Чланови Градског удружења пензионера
	1.9. МУЗИЧКА РАДИОНИЦА-	Музичка радионица са удараљкама у сарадњи са предшколском установом	Предшколска установа „Мали	Једном месечно- сваки	Корисници Геронтолошког центра

	МУЗИЧКА ЧАРОЛИЈА УДАРАЉКИ	Потенцијални број учесника: Више група-20;	принц“ Сомбор	први уторак у месецу	Ученици/волонтери Предшколска установа Чланови Градског удружења пензионера
	1.10. ШАХ	Шаховска секција удружења	Вида Бошњак, Градско удружење пензионера	Свакодневно	Чланови Градског удружења пензионера

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
2. РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ	2.1. ЈОГА У 6/ТАИ ЧИ	Потенцијални број учесника: 15;		Кад би било може у 7.15 или увече после вечере	Корисници Геронтолошког центра Пензионери из Удружења пензионера
	2.2. ЗАЈЕДНИЧКА ШЕТЊА	Кад дођу деца из медицинске школе онда поведу особе у колицима Потенцијални број учесника : (40 укупно али нема довољно колица)		2 пута недељно целу школску годину (40 укупно али нема довољно колица)	
	2.3. ВЕЖБЕ ЗА БОЉУ ПОКРЕТЉИВОСТ	2.4.1. Колена 2.4.2. Кукова 2.4.3. Кичме 2.4.4. Рамена	Жељка Радовановић, тренер јоге	1-2 пута месечно	Чланови Градског удружења пензионера и остали старији

		2.4.5. Врата Потенцијални број учесника: 10;			
	2.4. ФИЗИОТЕРАПИЈЕ	2.4.1. Масажа уз менторски надзор	Ученици Средње медицинске школе "др Ружица Рип" Сомбор	1-2 пута месечно током школске године	Корисници Геронтолошког центра Чланови Градског удружења пензионера Старије суграђанке и суграђани
	2.5. РЕКРЕАТИВНО ПЛИВАЊЕ	2.5.1 Бесплатно коришћење Градског базена	Спортски центар "Соко" Сомбор	Понедељак, среда, петак од 09-11	Пансионери и старији
	2.6. РЕКРЕАТИВНО ВЕЖБАЊЕ	„Вежбе доктора Булата“ за старије	Удружење „Сомборски сениори“	Понедељак – среда – петак 12:13 МЗ „Млаке“ Сомбор	Пензионери удружења

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
3. КРЕАТИВНЕ РАДИОНИЦЕ	3.1. РУЧНИ РАД	Обука деце ручним радовима-штрикање, вез, хеклање, рад на разбоју Потенцијални број учесника: 20; Потребно: материјал за радионице,	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Два пута годишње	Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа Ученици нижих

		послужење			разреда основне школе Чланови Градског удружења пензионера
3.2. ИЗРАДА САПУНА	Израда сапуна и изливање у различите калупе Потенцијални број учесника: 20; Потребно: Материјал за радионицу	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Јеном годишње у трајању од 5 дана	Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа Ученици нижих разреда основне школе Чланови Градског удружења пензионера	
3.3. ИЗРАДА НАКИТА	Израда накита од различитих материјала укључујући и 3Д штампу Потенцијални број учесника: 10; Потребно: материјал за радионицу	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Једном годишње у трајању од 5 дана	Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа Ученици нижих разреда основне школе Чланови Градског удружења пензионера	
3.4. ЗАНАТСКЕ И УМЕТНИЧКЕ РАДИОНИЦЕ	Радионица израде поклона поводом 8.Марта Ускршња радионица	Антонела Танковић, Геронтолошки	март април	Корисници Геронтолошког центра и/или	

		<p>Божична радионица</p> <p>Потенцијални број учесника: 20;</p> <p>Потребно: материјал за радионицу</p>	центар	децембар	<p>Предшколска установа</p> <p>Ученици нижих разреда основне школе</p> <p>Чланови Градског удружења пензионера</p>
	3.5.РАДИОНИЦА - ХОРТИКУЛТУРА	<p>Радионица хортикултуре-садња цвећа, поврћа</p> <p>Потенцијални број учесника: 20;</p> <p>Потребно: земља, саксије, саднице и сл.</p>	<p>Антонела Танковић,</p> <p>Геронтолошки центар</p>	Самостално и у дворишту свакодневно	<p>Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа</p> <p>Ученици нижих разреда основне школе</p> <p>Чланови Градског удружења пензионера</p>
	3.6.КУЛИНАРСКА РАДИОНИЦА	<p>Кување кукуруза и/или роштиљ/ у дворишту Установе</p> <p>Израда Зимнице</p> <p>Потенцијални број учесника: 20;</p> <p>Потребно: кукуруз, месо, послужење</p>	<p>Антонела Танковић,</p> <p>Геронтолошки центар</p>	Лето/јесен	<p>Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа</p> <p>Ученици нижих разреда основне школе</p> <p>Чланови Градског удружења пензионера</p>
	3.7. ДЕКУПАЖ	Израда кутија, рамова и сл.	Антонела	Јеном годишње у	Корисници Геронтолошког

	РАДИОНИЦА	Потенцијални број учесника: 10; Потребно: материјал за радионицу	Танковић, Геронтолошки центар	трајању од 5 дана	центра и/или Предшколска установа Ученици нижих разреда основне школе Чланови Градског удружења пензионера
	3.8. ЛИКОВНА РАДИОНИЦА	Школа сликања Потенцијални број учесника: 10;	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Једном годишње у трајању од једног дана	Корисници Геронтолошког центра Чланови Градског удружења пензионера Студенти педагошког факултета
	3.9. РАДИОНИЦА РУКОТВОРИНА	Сликање, вез, ткање, кукичење	Црвени крст Сомбор	Средом од 10:00 – 12:00	Чланови клуба бензионера Геронтолошког центра
	3.10. РУЧНИ РАДОВИ	Сликање, цртање, плетење, вез	Градско удружење пензионера, Ирена Живановић	Једном седмично / четвртак	Чланови Градског удружења пензионера
	3.11. ЛИКОВНА КОЛОНИЈА	Сликање на платну Потенцијални број учесника: 10;	Група 77 / Никола Боројевић	За дан удружења	Сликари и чланови сликари
	3.12. САЈАМ	Продајни сајам рукотворина чланова	Градско удружење	Новембар	Чланови Градског

	ПЕНЗИОНЕРА	удружења/презентације банака, осигуравајућих друштава Потенцијални број учесника: 25 – 30;	пензионера		удружења пензионера и гости
--	-------------------	--	------------	--	-----------------------------------

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
4. ЕДУКАТИВНЕ РАДИОНИЦЕ	4.1. ИТ ЕДУКАЦИЈА	Едукација у кориштењу телефона и компјутера-као и друштвених мрежа у трајању од 4 радионице за групу од 10 корисника Потенцијални број учесника: Више група: 10; Светски дан развоја информатике-радионица за обуку корисника при коришћењу мобилних телефона И таблета	Гимназија „Вељко Петровић“ Сомбор – ИТ смер Омладински центар Града Сомбора	24.10.	Корисници Геронтолошког центра Ученици средње техничке школе или Гимназије ИТ смер Чланови Градског удружења пензионера
	4.2. РАДИОНИЦА О ЗДРАВЉУ	Светски дан здравља (мерење ШУК-а, ТА, предавање) Светски дан борбе против Алцхајмерове болести-предавање Потенцијални број учесника : Више група: 10;	Дом здравља „др Ђорђе Лазић“ Сомбор	7.04. 21.09.	Корисници Геронтолошког центра Ученици Средње медицинске школе Чланови Градског удружења пензионера
	4.3. У ПРАВУ САМ	Инфо сесија о правним питањима Потенцијални број учесника: Више	Миодраг Тепавац, члан Савета	Током октобра	Корисници Геронтолошког центра

		<p>група: 10;</p> <p>4.4.1. Пензијско инвалидско осигурање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обим и садржај права - Заштита права осигураних лице - Медицинско – техничка помагала - Бесплатна рехабилитација у бањама - Правна подршка <p>Потенцијални број учесника: Више група: 10;</p> <p>4.4.2. Здравствено осигурање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обим и садржаја права - Заштита права пацијената - Превенција хроничних незаразних болести - Доступност здравствених услуга у заједници - Правна подршка <p>Потенцијални број учесника: Више група-10;</p> <p>4.4.3. Социјална заштита</p>	<p>Миодраг Тепавац, члан Савета</p> <p>Миодраг Тепавац, члан Савета</p> <p>Миодраг Тепавац,</p>	<p>Прва и трећа среда у месецу од 9-12</p>	<p>Чланови Градског удружења пензионера Породице</p> <p>Будући пензионери</p>
--	--	---	---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - Обим и садржај права - Врсте услуга и права - Доступност социјалних услуга у заједници - Правна подршка <p>Потенцијални број учесника: Више група-10;</p>	члан Савета		
		<p>4.4.4. Родна равноправност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законска регулатива - Успостављање евиденције о остваривању родне равноправности код локалних актера - План редовних едукација корисника, стручњака, волонтера и других заинтересованих <p>Потенцијални број учесника: Више група-10;</p>	Миодраг Тепавац, члан Савета		
		<p>4.4.5. Насиље над старијима</p> <ul style="list-style-type: none"> - Врсте насиља - Обим и садржај правне заштите - Доступност услугама у заједници намењених жртвама насиља у породици - Правна подршка 	Миодраг Тепавац, члан Савета		

		Потенцијални број учесника: Више група-10			
	4.4. СЕРВИС ПОДРШКЕ СТАРИЈИМА	<p>4.5.1. Едукација неформалних неговатеља</p> <p>4.5.2. Едукација насиље над старијима</p> <p>4.5.3. Психосоцијална подршка</p> <p>4.5.4. Мерење притиска и шећера у крви</p> <p>4.5.5. Ортопедска помагала</p> <p>4.5.6. Гардероба за старије</p> <p>4.5.7. Клуб старијих</p>	<p>Црвени крст Сомбор</p> <p>Црвени крст Сомбор</p> <p>Црвени крст Сомбор</p> <p>Црвени крст Сомбор</p> <p>Црвени крст Сомбор</p> <p>Црвени крст Сомбор</p> <p>Црвени крст Сомбор</p>	<p>По исказаним потребама</p> <p>По исказаним потребама</p> <p>По исказаним потребама</p> <p>По исказаним потребама</p> <p>По исказаним потребама</p> <p>Понедељком од 08:00-10:00</p> <p>Средом од 10:00 – 12:00</p>	<p>Грађани који брину о старијим члановима породице</p> <p>Чланови Градског удружења пензионера и други старији</p> <p>Старји становници Сомбора и насељених места</p> <p>Старји становници Сомбора и насељених места</p> <p>Старји становници Сомбора и насељених места</p> <p>Старији грађани Сомбора и насељених места</p> <p>Старији грађани</p>

					Сомбора и насељених места
	4.5. ИТ ЗА СТАРИЈЕ	Обука у кориштењу рачунара, телефона и друштвених мрежа у трајању од 4 радионице за групу од 10 корисника Потенцијални број учесника: Више група: 10;	Канцеларија за младе Града Сомбора и Омладински центар Града Сомбора реализује у ИТ Кутку удружења	По исказаним потребама	Чланови Градског удружења пензионера
	4.6. BESZYELEK MAGYARUL	Учење мађарског језика	Удружење „Сомборски сениори“	Четвртком у 10:00	Чланови удружења

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ / НАПОМЕНА
5. „ЖИВОТ НЕКАД И САД“	5.3. РАДИОНИЦА О ТРАДИЦИЈИ	Хајде ти, да играмо ми- учење старих, заборављених дечијих игара (јелачиње-барјачкиње, школица, окош бокош, шарено јаје, ласте проласте...) Потенцијални број учесника: Више група-20;	Антонела Танковић, Геронтолошки центар	Једном годишње	Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа Ученици нижих разреда основне школе Чланови Градског удружења пензионера

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
6. ЗДРАВЉЕ	6.1. ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ РАДА СА СТАРИМА	Потенцијални број учесника: Више група-20;	Дом здравља „др Ђорђе Лазић“ Сомбор	Двомесечни скупови	Корисници Геронтолошког центра Чланови Градског удружења пензионера и пензионери насељених места
	6.2. РАЗВИЈАЊЕ СВЕСТИ О ПОТРЕБИ ПРЕУЗИМАЊА БРИГЕ И ОДГОВОРНОСТИ ЗА СОПСТВЕНО ЗДРАВЉЕ	Потенцијални број корисника: Више група – 20;	Дом здравља „др Ђорђе Лазић“ Сомбор	Континуирано	Сви старији на територији града Сомбора и села
	6.3. ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЖИВОТА	Потенцијални број корисника: Више група – 20;	Завод за јавно здравље Сомбор	Двомесечно	Сви старији на територији града Сомбора и села

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
7. Храном до здравља	7.1. ЕДУКАЦИЈА О НУТРИТИВНИМ ВРЕДНОСТИМА НАМИРНИЦА 7.2. ЕДУКАЦИЈА О ЗДРАВОЈ ИСХРАНИ	Потенцијални број учесника: Више група-20; Потенцијални број корисника СО: Више група – 20;	Денило Катанић, нутрициониста		Корисници Геронтолошког центра Чланови Градског удружења пензионера и пензионери насељених места

ТИП АКТИВНОСТИ	НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ОПИС АКТИВНОСТИ	ПРЕДЛОЖЕНИ ВОДИТЕЉ	ПРЕДЛОЖЕНИ ДАТУМ АКТИВНОСТИ	ПРИЛОГ/ НАПОМЕНА
8. АКТИВНОСТИ У ЗАЈЕДНИЦИ, РЕГИЈИ, СРБИЈИ	8.1. ЗАЈЕДНИЧКИ ОДЛАСЦИ У МУЗЕЈ, БИОСКОП, ПОЗОРИШТЕ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР 8.2. ОДЛАСЦИ НА ПОЗОРИШНА	Међународни дан Музеја-одлазак у Музеј Потенцијални број учесника: Више група-10; Потребно:обезбедите улазнице	Антонела Танковић, Марија Тривуџић, Вишља Кецман, Геронтолошки центар	18.05.	Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа Ученици основне школе Ученици средње школе Чланови Градског удружења пензионера
		Представе и опере у извођењу	Удружење	Једном седмично	Чланови

ДОГАЂАЊА У НОВОМ САДУ	ансамбла Српског народног позоришта у Новом Саду	„Сомборских сениора“	и према исказаном интересовању	удружења и други старији
8.3. КЊИГА НА РУКЕ	8.3.1. Достављање изабраних књига из Градске библиотеке старијим читаоцима на кућну адресу	Градска библиотека „Карло Бијелички“	Месечно	Чланови Градског удружења пензионера и други старији
	8.3.2. Вики сениор (креирање налога статијих на Википедији)	Жана Гњатовић, Градска библиотека „Карло Бијелички“	Сваког четвртка од 11 – 14 (позајмно одељење за одрасле кориснике)	Старији чланови заједнице
	8.3.3. Клуб читалаца „Књига нас спаја“	Жана Гњатовић, Градска библиотека „Карло Бијелички“	Сваког понедељка у месецу (позајмно одељење за одрасле кориснике)	Старији чланови заједнице
8.4. ЧИТАЛАЧКИ КЛУБ	Библиотека удружења	Градско удружење пензионера	Свакодневно	Чланови Градског удружења пензионера
8.5. ПЕСНИЧКО ВЕЧЕ	Чланови песници и песници гости	Градско удружење пензионера	Два пута годишње / пролеће / јесен	Чланови Градског удружења пензионера и други старији

	8.6. ХОРСКО ПЕВАЊЕ	Удружење има 30 чланова у хору који учествују у такмичењима хорова старијих у Србији	Градско удружење пензионера	Пробе једном недељно	Чланови Градског удружења пензионера
	8.7. ИЗЛЕТ	<p>8.7.1. Светски дан птица и дрвећа-излет у камп Црвеног крста</p> <p>8.7.2. Дан Дунава-одлазак на возњу бродићем по Дунаву код Апатина</p> <p>8.7.3 Излет, пецање , ручак општински бунгалов Велики Бачки Канал</p> <p>8. 7.4. Девет до десет једнодневних излета на разним дестинацијама</p> <p>Потенцијални број учесника: Више група-10;</p> <p>Потребно: обезбедити превоз, ручак</p>	<p>Геронтолошки центар Сомбор</p> <p>Градско удружење пензионера, Ирена Живановић</p>	<p>10.05.</p> <p>29.06.</p> <p>По формирању група</p>	<p>Корисници Геронтолошког центра</p> <p>Предшколска установа</p> <p>Ученици основне школе</p> <p>Ученици средње школе</p> <p>Чланови Градског удружења дружења пензионера</p>
	8.8. ЕКСКУРЗИЈЕ	<p>Посете знаменитостима у Србији у трајању 3-4 дана</p> <p>Потенцијални број корисника:Више група- 20;</p>	Градско удружење пензионера Сомбор, Ирена Живановић	2 до 3 пута годишње	Чланови Градског удружења пензионера
	8.9.РАДНА АКЦИЈА У ЗАЈЕДНИЦИ	<p>Светска акција “Очистимо свет”-радна акција сакупљања смећа по обали Великог бачког канала или део град Шикара</p> <p>Потенцијални број учесника: Више група-30;</p> <p>Потребно: освежење за учеснике</p>	<p>Антонела Танковић,</p> <p>Марија Тривунчић,</p> <p>Вишња Кецман,</p> <p>Геронтолошки центар</p>	Септембар	<p>Корисници Геронтолошког центра и/или Предшколска установа</p> <p>Ученици основне школе</p> <p>Ученици средње школе</p> <p>Чланови Градског удружења</p>

					дружења пензионера
8.10. ВОЛОНТЕРСКИ РАД- ОКОЛИНА ДОМА ОДНОСНО ДВОРИШТЕ УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА	Уређење дворишта Потенцијални број учесника: Више група-30;	Градско удружење пензионера, Ирена Живановић	Једном месечно	Предшколска установа Ученици основне школе Ученици средње школе Чланови Градског дружења пензионера	
8.11. ХУМАНИТАРНЕ АКТИВНОСТИ	8.11.1. „За лепше дане“ Потенцијални број учесника:Више група- 10; 8.11.2. Прикупљање и дистрибуција хране за социјално најугроженије старије Потенцијални број учесника: Све чланице Кола 8.11.3. Обележавање Ускрса Потенцијални број корисника:Више од 30;	Коло српских сестара Коло српских сестара Коло српских сестара	Најмање једном годишње Јун месец За Ускрс Јун месец	Чланови Градског удружења пензионера Предшколска установа Старији са територије Сомбора и села Корисници Геронтолошког центра – Дома за негу Корисници Геронтолошког центра – Дома за негу	

		<p>8.11.4. Обезбеђење послужења за манифестацију „Сунчана јесен живота“ Потенцијални број корисника:Више од 30;</p> <p>8.11.5. Новогодишње дружење – обезбеђење послужења и донација четинара за „Алеју Кола српских сестара“ у дворишту Дома на апатинском пут</p> <p>8.11.6. Међугенерациска активност – обезбеђење школског прибора, гардеробе за децу са сметњама у развоју -ученике у СОШО „Бук Караџић“ у Сомбору и децу без родитељског старања у Дому „Мирослав Антић – Мика“ у Сомбору</p> <p>8.11.7. Гардероба за брачне парове</p>	<p>Коло српских сестара</p> <p>Коло српских сестара</p> <p>Коло српских сестара</p> <p>Коло српских сестара</p>	<p>Пред новогодишњи дани</p> <p>Пред новогодишњи дани</p> <p>Једном годишње</p> <p>За дан старијих 1. октобар</p>	<p>Корисници Геронтолошког центра – Дома за негу</p> <p>Ученици СОШО „ Вук Караџић“ смештена у Дому „Мирослав Антић – Мика“ у Сомбору</p> <p>Корисници Геронтолошког центра – Дома за негу</p>
	8.14. УРЕДИМО ОКРУЖЕЊЕ ДОМА	<p>Уређење дворишта дома (кошење траве, резање зеленина)</p> <p>Број потенцијалних учесника: 25 чланова</p>	Градско удружење пензионера	Редовне сезонске активности	Чланови Градског удружења пензионера

	8.15. ПРИКУПЉАЊЕ ХРАНЕ	Обележавање 16. октобра дана храна прикупљањем намирница и предајом најугроженијим члановима удружења Број потенцијалних корисника: 40 чланова	Градско удружење пензионера и донатори „Банка хране“ тржних центара	16. Октобар, а током године активности по исказаним потребама	Социјално најугроженији чланови удружења
	8.16. ДРУЖЕЊЕ	Дружење чланова удружења „Сомборски сениори“	Удружење „Сомборски сениори“	Понедељком и петком 9 – 11:30 Читаоничка 3 / пасаж	Чланови удружења

ПЛАН КОМУНИКАЦИЈЕ 2025

У циљу постизања бољег информисања о питањима старења, проблемима старијих као и мерама и активностима за унапређење положаја старијих направљен је и план комуникације са предлогом о начинима комуникације те основним порукама.

Бр.	Назив догађаја	Период	Основна порука	Учесници-Организација	Начин комуникације-минимум
1.	Презентација мера из АПСС-а за 2025.г.	1 тромесечје 2025.г.	Планиране мере и начини остваривања	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE+ пројектни тим	Локални медији-писано/усмено саопштење FB страница (AGE+ и др.) Интернет страница Град Сомбор
2	Презентација појединачних мера из АПСС-а –позиви за учешће	Током 2025	Позив за учешће потенцијалним корисницима уз детаљан опис мере	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/усмено саопштење FB страница (AGE + и др.) Интернет страница Град Сомбор.
3.	Презентација резултата појединачне мере или активности	Током 2025	Главни резултати који укључују податке о родној равноправности	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/усмено саопштење FB страница (AGE + и др.) Интернет страница Град Сомбор.
4.	Презентација резултата АПСС-а 2025 г.	4 тромесечје 2025.г.	Главни резултати који укључују податке о родној равноправности	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/усмено саопштење FB страница (AGE + и др.) Интернет страница Град Сомбор.
5.	Презентација мера из АПСС-а за 2025.г.	1 тромесечје 2025.г.	Планиране мере и начини остваривања	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/усмено саопштење FB страница (AGE + и др.) Интернет страница Град Сомбор.
6.	Презентација	Током	Позив за учешће	Град Сомбор	Локални медији-

	појединачних мера из АПСС-а –позиви за учешће	2025.г	потенцијалним корисницима уз детаљан опис мере	Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	писано/успено саопштење FB страница (AGE + и др.) Интернет страница Град Сомбор.
7.	Презентација резултата појединачне мере или активности	Током 2025	Главни резултати који укључују податке о родној равноправности	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/успено саопштење FB страница (AGE + и др.) Интернет страница Град Сомбор
8.	Презентација резултата АПСС-а 2025 г.	Подледњи квартал 2025	Главни резултати који укључују податке о родној равноправности	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/успено саопштење FB страница (AGE+ и др.) Интернет страница Град Сомбор.
9.	Континуирано извештавање о раду Савета	Током 2025..г.	Главни резултати који укључују податке о родној равноправности	Град Сомбор Савет Консултација и инфомација: AGE + пројектни тим	Локални медији-писано/успено саопштење FB страница (AGE+ и др.) Интернет страница Град Сомбор.

ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПЛАНА

Неопходно је формирање Тима за праћење.

I. Праћење примене Плана представља:

1. Утврђивање онога што је спроведено у односу на оно што је предвиђено;
2. Оцену о испуњености онога што је спроведено и то:
 - а. у року,
 - б. На начин како је планирано, дакле оцена квалитета спроведеог;
3. Констатавију одступања и анализу разлога одступања било у погледу рокова, начина на који је активност планирана односно спроведена.

Више реализованих активности води ка испуњењу мере, а више мера ка испуњењу постављеног циља. Исту логику прате и индикатори – група испуњених индикатора активности говори о испуњености мере, као што више показатеља испуњености мера води ка констатацији да је испуњен циљ Програма.

Јасно се морају одредити и улоге у погледу прикупљања и обраде података, те је потребно креирати обрасце за праћење и извештавање о реализованим активностима и постугнућима у примени мера.

Биће обезбеђено континуирано и системско прикупљање и обрада података у вези са реализацијом појединачних активности, као и података о стваривању конкретних показатеља учинка циљева и мера.

II. Начин прикупљања података о реализацији циља (времена прикупљања, извора података), односно о разлици између почетног и пројектованог стања, постоје две врсте података које подразумевају различит ангажман и активности Тима за праћење:

1. **Подаци до којих се долази у току спровођења мера.** До ове врсте података се релативно лако долази, јер их садрже извештаји о реализацији мера и активности. Типичан пример ове врсте података је број јавних политика (аката, докумената) које је потребно усвојити како би се довршио недовољан или неадекватан правни оквир у једној области, односно постигао циљ да се тај оквир доврши. Једноставним „пребројавањем“ тих политика констатује се да ли су усвојени они које пројектована вредност индикатора циља предвиђа.
2. **Подаци које је потребно прикупити мимо процеса испуњавања мера.** До ове врсте података је потребно доћи из извора који нису производ реализације одређене мере, већ се налазе на неком другом месту, односно у другим изворима. Типичан пример ове врсте података је број поступања надлежних органа/служби Града Сомбора у одређеној области пре и након реализације мера у оквиру једног циља како би се утврдило да ли је дошло до повећаног поступања и већег ангажмана појединих инстанци Града Сомбора у превенцији корупције.

Са становишта **врсте (типа) података** о реализацији циља, подаци могу бити квантитативни и квалитативни:

1. **Квантитативни подаци о реализацији циља** – на пример, *број* јавних политика, аката, докумената, поступања, програма, процедура.
2. **Квалитативни подаци о реализацији циља** – на пример, *карактер/квалитет* јавних политика, докумената, поступања, програма, процедура, појава.

Када се „укрсте“ начин прикупљања података о испуњености циља (односно о времену у ком се прикупљају и изворима) са врстом (типом) података, добијају се четири могућа типа података које је потребно да Тим за праћење прикупи да би могао да оцени испуњеност циља.

III. Формулисање препорука

Један о важних исхода праћења примене Програма јесте и пружање израда препорука за унапређење у датој области. Препору могу да имају различиту форму, а Тим за праћење мора да обрати пажњу приликом њиховог формулисања у смислу да:

1. препоруке буду реалне и оствариве у односу на контекст, надлежности, могућности и капацитете оних којима су упућене;
2. буде јасно коме су упућене, јер ће то олакшати њихову примену и праћење њихове испуњености.

IV. Континуирано ажурирање плана

Праћењем спровођења плана могу се утврдити потребе за изменама неких од постављених циљева и њиховим усклађивање са новонасталим околностима. Већ у другој години могуће је усаглашавање плана са буџетом и расположивим другим изворима финансирања што може да представља надоградњу искуства спровођења плана из претходне године. План ће се ажурирати и на основу нових података добијених у поступку праћења његовог спровођења, на основу спроведених истраживања која могу да попуне евентуалне празнине настале приликом његовог сачињавања.

V. Вредновање постигнутих резултата

Релевантност, ефикасност, ефективност и одрживост мера основне су одреднице вредновања учинка плана. Врши се у циљу његовог преиспитивања и унапређења односно ревизије и даљег планирања, а на основу података и анализа које су резултат праћења спровођења плана.

Вредновање постигнутих резултата се може спровести и путем анализа које се спроводе током периода важења плана (*ex-ante*), као и путем анализе ефеката (*ex-post*) које се спроводе по истеку периода вађења плана.

У периодичним извештајима Тим за праћење за сваку од мера које су предмет анализе даје једну од следећих оцена:

1. Мера је испуњена
2. Мера је дилимично испуњена
3. Мера није испуњена
4. Није могуће дати оцену испуњености

За испуњене мере потребно је навести и податак да ли је мера испуњена у року или ван рока.

VI. Процедура предлагања ревизије АПС-е у складу са неопходним променама утврђеним током примена и праћења

Тим за праћење спровођења АПС-е, одговорни субјекти и представници локалне заједнице који активно учествују у праћењу АПС-е могу да предложе његову ревизију када за то постоје оправдани разлози, а нарочито код промене правног оквира и других околности на локалном или републичком нивоу.

Ревизија АПС-е може бити предложена и уколико током процеса праћења буду уочени недостаци, недоследности или уколико се одговорни субјекти и Тим суочавају са проблемима и изазовима у примени или праћењу АПС-е.

Одговорни субјект, руководиоци органа ЈЛС могу да предложе ревизију АПС-е уколико су уочени недостаци и недоследности таквих размера да доводе у питање остварење предвиђених резултата планираних активности.

Иницијативу за ревизију АПС-е покреће Тим достављањем образложеног предлога за ревизију Градском већу града Сомбора, самостално или на иницијативу одговорних субјеката, координатора, органа ЈЛС, као и организација цивилног друштва или других јавних институција. Након разматрања Ревизионог предлога исти усваја Градско веће града Сомбора и прослеђује одговорнима за спровођење АПС-е.

Уколико ревизија АПС-е подразумева интервенције на нивоу постојећих активности, мера, циљева и области (на пример, мењање, додавање или уклањање активности, мера, циљева или области), она се врши на начин на који се израђује и усваја основни документ, у складу са начелима партиципативности и транспарентности (формирање Радне групе и укључивање јавности у ревизију, како кроз Радну групу, тако и кроз јавну расправу).

Уколико су предмет ревизије други елементи АПС-е (на пример, промене рокова, одговорних лица, потребних ресурса и слично), актом о праћењу примене АПС-е потребно је предвидети бржу и једноставнију процедуру ревизије АПС-е (на пример, у тим случајевима, ревизија може бити поверена Телу у сарадњи са одговорним субјектима и координатором).

VII. Годишње извештај о спровођењу активности и мера Плана

Годишњи извештај о примени АПС-е је централни и најважнији извештај о примени АПС-е, јер се он, између осталог, доставља скупштини и обавезно објављује. Годишњи извештај представља компилацију кварталних извештаја, са одговорима одговорних субјеката на евентуална питања која је Тело имало, одговорима на питања због чега неке од мера нису реализоване, као и са алтернативним изворима информација.

У годишњим извештајима Тело за сваку од мера које су предмет анализе даје једну од следећих оцена:

а) Мера је испуњена,

- б) Мера није испуњена,
- ц) Није могуће дати оцену испуњености.

За испуњене мере потребно је додати и информацију о томе да ли је мера испуњена у року или ван рока.

Разматрање Нацрта годишњег извештаја спроводи се на отвореној седници Тела и оно омогућава да се донесу закључци и препоруке/ корективне мере које је потребно предузети у случају да су уочена значајна одступања од начина и рокова за реализацију активности/мера прописаних АПС-ом. На отвореној седници сумирају се информације и закључци и прикупљају додатна мишљења и препоруке.

ЗАКЉУЧАК

Локалним акционим планом за унапређење положаја старијих у локалној заједници (АПСС), град Сомбор, уз подршку Савета за унапређење положаја старијих као и свих релевантних институција, организација, удружења и грађана, пролази кроз трансформацију како би неговао инклузивни и одговорни однос према потребама становника старије животне доби. Ова иницијатива има за циљ да побољша квалитет живота старијих становника прилагођавањем услуга и физичких структура у складу са тим. Неговањем окружења прилагођеног узрасту, Сомбор настоји да искористи потенцијале старијих појединаца и промовише међугенерациску солидарност.

Прихватајући вредност међугенерациске солидарности и родно заснованих питања, град Сомбор поздравља решења која подстичу активности које обухватају различите старосне групе узимајући у обзир родно заснована питања. Стварајући могућности за интеракцију и сарадњу међу генерацијама, град има за циљ да обогати искуства свих својих становника. Овај приступ не само да користи старијим особама, већ доприноси и општем благостању и кохезији заједнице у целини.